

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

כט א טור ש"ע ח"מ סימן קטן
קטן ע"פ ה"ב כ"ה:
ע ב מ"י פ"ע מהלכות מלוה
וזה הלכה ו קמ"ג ע"כ ז'
ע"כ ג מ"י פ"י מה"ל אבות
ה הלכה ד קמ"ג ע"כ מ"י
ש"ע א"ר"ע סימן ס"ט קמ"ג ד
וסימן פ ע"כ טו כ"ה"א וסי'
פ"א קמ"ג א כ"ה"א:
ע"כ ד מ"י פ"י מה"ל
מלוה וזה הלכה ו קמ"ג ע"כ
ז' טו"ש ח"מ סימן קטן ק"ע
ס"ק ו':
ע"כ ה מ"י שם הלכה ב ופ"י
שם ה"ל ד קמ"ג שם ע"כ ע"כ
ע"כ ו מ"י שם פ"י מה"ל ו
וע"כ שם קמ"ג שם ע"כ ח"מ
פ"י ק"ע ע"כ ו':
ע"כ ו ח ה מ"י שם הלכה ג
קמ"ג שם טור ש"ע שם
קמ"ג פ':
ע"כ ו מ"י פ"י מהלכות
מכירה הלכה ט קמ"ג ע"כ ס'
טור ש"ע ח"מ סימן קטן
קמ"ג פ':

פניני רש"י

שלא באהריות. כל מי
שטרפנה מידך אפי' גדון
לא אמרין לך המעות:
(מכות פ"א)
שלא באהריות... וכו'
דפריש ליה הכי כה"ל
בשטרף דלי משתמח הא'
מקמינה' (ב"מ ד' טו):
כמואל' דלמך אחרית
טעות קופר:
(כ"ט סה):

רבינו הגנאל

הכי בנוקין נמי נימא הכי וכל
שכן לבשל חוב דתנן אין
נפרעים מנכסים משועבדין
במקום שיש חורין ואפילו
הן זכויות ונחית. ואוקימנא
בגון שבות הלוה ולא שבק
מירו דימני לאו בני פירעון
גינהו ושעברא על הלוקח
ורמיא א"ל יוכל למימר
מהרנא שטרף וזכויות
למיה וליעול בגון דובן
עידת באהריות ואמאי לא בני
כולהו מן העידית דיכול
למימר להו מאי טעמא אמרו
רבנן אין נפרעין מנכסין
משועבדין כיון משום תקנתא
ולקוחות דאמרו לוקח הא'
תקנתא לא יחא לי בה ודינא
הוארי כדרכא דאמר רבא כל
האומר אי אפשי בתקנת
חכמים כגון זו שישמעין לו
מאי בגון זו כדרכא הונא דאמר
יכולה אשה שתאמרי לבעלה
איני נזונת ואיני עושה.
פשיטא שטרף לוקח וזכויות
ובניית כו'. והאי קמ"ג מה
ראשון לשיני כל זכות שתבא
לידך כן לוקח שני בכל זכותא
דהוה ליה ללוקח בעת שקנה
או דאמאי ליה בנזונה בתר
(הארינא) דנאן זבנא. הני
שמעתא דאבי פשוטות הן

בדיחמי דלאו בני פרעון נינהו. (א) אע"ג שזה מחזיר להם קרקע הוא להו כיתומים שקנו קרקע לאחר מיתת אביהם לאין צעל חוב חוזר וגובה אותה מהן ואף על גב דכשגבו קרקע בנזונה אביהם לאמרינן זינן נוחלין (ב"ב דף קס"ה) דצעל חוב חוזר וגובה אביהם. ואע"ג דלאמרינן אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין אפי' הן וזכויות שאני הכל דכולהו משעבדי נינהו:

אב"ל זבן עדיית וזכויות. נראה דלאירי שפיר אפי' לשניק בינונית מ"מ הולך טעמא דלהכי טרמי וזיני ארעא דלא חוי לך דלא מני א"ל הנחתי לך מקום לגבות ממנו כדאמר בסמוך גבי שניק בינונית דכוותיה דשמא ב"ח אויבא וזכויות טפי מבינונית (ג) ובע"כ של לשמעון אלל בינונית וזכויות גם לוי יכול לדמותו דמה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו:

מצי א"ל הנחתי לך מקום לגבות. לאו דוקא קאמר הא' לישנא

דלא שייך למימר הכי אלא גבי צעלים ולא גבי לוקח ראשון ועיקר טעמא לאו הכי אלא משום דמה מכר ראשון לשני כל זכות כו' והוא היה יכול לדמותו אלל בינונית אחריתי אלא כי לא שניק בינונית דכוותיה לא מני לדמותו אלל וזכויות דראשון דאי משום אי שפקת יאמר לו לכי מהדר: **דינא הוא דאזיל ראוין וקא משתעי [דינא בהדיח].** וא"ת מאי נפקא מינה הא כל מה שיכול לראובן לטעון טענין ליה לשמעון דטענין ליה ללוקח וכן ליחומים בין פרעו בין מווייף זכרי עידי קיים (ח) דלאו לאו הכי לא שפקת חיים לכל צריה וצפרק גט פשוט (ב"ב דף קע"ד): נמי מוכח כן דקאמר שכי מרע שאמר מנה לפלוגי בידי אמר מנו נותנין לו לא אמר מנו אין נותנין ומוקי לה בדנקט שטרף אמר מנו קיימיה לטעריה לא אמר מנו לא קיימיה לטעריה משמע דטענין להו ליתמי מווייף וצפרק דב"מ (דף י"ד ד"ה דינא) הארכתי וכן אין לומר דב"מ שעדין של צ"ח קרוצים לראובן ורחוקים לשמעון דהא לשמעון נמי אין יכולין להעיד כיון דאי טריף ליה משמעון אול בתר ראובן וכן אם היה לשמעון עדים שמעדין וזמנו והם קרוצים פסולין להעיד אפילו לראובן כיון דיש ריח לשמעון שמעמיד הקרקע בידי כדמוכח סוף פרק קמא דמכות (דף ז.) גבי אילעא ועובדיה קרוצים דערב הוא פסיל להו אפילו לגבי ליה ומלוה משום דכי לית ליה ללוה אול מלוה בתר ערבא א"כ מאי נפקא מיניה ויש לומר דנפקא מיניה לראיה אחרונה כגון שאמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ולאחר זמן מלא ראה או עדים דשמעון אין יכול להביאם לראובן שלא אמר אין לי עדים יכול להביאם אי נמי כגון שטועה לבית דין גדול קאזילא ושמעון לא מני למטרע כמו ראובן:

בנוקין נמי נימא הכי. אי צעית למישקל צינטיא שקול ואי לא מהדרנא שטרף לזכויות למריה ותשקול וזכויות בע"כ וזמאי יתיב ליה עידיה אלא מללא טעין הכי בע"כ צהכי עסקינן כגון שמת המוכר וכיון שלא הניח קרקע אין ליתומים בני פרעון דמטענא

דימתי לבעל חוב לא משתעבדי ואע"פ שמחזיר להם קרקע הוא להו כימתי שקנו קרקע לאחר מיתת אביהם ולהכי פריך מנוקין ולא פריך מצ"ח דמאי לימא ליה אי שקלת וזכויות שקול ואי לא מהדרנא שטרף למריה ותשקול מיניה מני א"ל האי לכשתחזיר דהא השתא נמי וזכויות קבעית למפרע לי: הלכך ליבא למימר הכי. לזון קושיא הוא: אלא. להכי לא גבי מעידיה משום דאמר להו טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש חורין משום תקנתא דלוקח: **אנא בהאי תקנתא לא ניחא לי.** שקילו דלייניו: **דאמר רבא.** במסכת כחויות: **מאי בגון זו.** על הי מללא אמר רבא: האי מכלל דליכא אחריתי לא גרסינן ליה: איני ניוזנית. משך: ואיני עושה. מלאכה שיש חורין משום תקנתא דליד דללנא לא ספקי לי מזונות במעשה ידי תקינו לי רבנן מזונות משך תחם מעשה ידי כהיא תקנתא לא ניחא לי: **פשיטא.** בניחומא: **מבר לוקח.** שקלת עידיה באחרונה צינטיא וזכויות וסיר עידיה לפניו כו': **דאמר רבא.** אחרונה היא. ושיעבודיהו עלה רמיא וזכויות הא לית ליה השתא דמאי למימר גבי מיניה דלא ניחא לי בתקנתא כו': **מאי.** מי אזלי כולהו בתר לוקח צ' שהכי הוא לקח שיעבודיהו ומלוקח ראשון לא גבו דאמר צעניא בתקנתא דרבנן ועידיה דהואי צח חורין צעניא לקוחות הראשונות שלכם היא: ראשון לשני. לוקח ראשון ללוקח שני: כל זכות שתבא לידו. וכיון דאי הווי עידיה גבי לוקח ראשון הוה מגבי להו מבינונית כהאי טענה דאמרן אי אפשי בתקנתא חכמים השתא נמי אמר להו לוקח שני זיל לגבי לוקח ראשון וגבו צינטיא: **ומבר שדה אחת ללווי.** והיא שדה צינטיא הווי ולא שייך שמעון צינטיא אללו דהכי מפרש לה לקמיה: **רצה.** מלוי גובה אותה שדה דא"ל שיעבדי שקלת: **רצה.** משמעון גובה מנוצרות דא"ל את צעל דברים דידי את דשקלת כולהו נכסי דלראובן: **ולא אמרין.** דגובה מלוי: **אלא דרבן.** לוי צינטיא: **להכי דייקי.** דקדקתי: **וקמישתעי דינא בהדיח.** דצעל חוב לסלקו מלוחו קרקע צדברים אם יש לו לראובן שום תביעה על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

על צעל חובו לומר פרעתיך דקיימא לך במסכת שבויות (דף ק"ה) דאע"ג דנקיט שטרף אי א"ל אישבעת לי דלא פרעתיך עני אישבעתי: **ולא מצי א"ל.** צ"ח לראובן: **לאו בעל דברים דידי את.** צקרקע זו שכבר יצאה מרשותך ולא שיעבדי שקילנא: **משום דא"ל.** לראובן: **בי מפקת מיניה עלי הדר.** מה שהתא מוציא משמעון יחזור עלי שהרי קבלתי עלי אחריות: עסקינן

גמ' (א) גיטין מח':
(ב) שם ע"י כחויות פג.
(ג) כ"ב מט': (ג) כחויות מח':
ע"י פג. קו: (ע"ש)
(ד) ערכין לא: (ה) גיטין מח': (ו) כחויות גס.
(ז) שם ג"מ ד.
(ח) א"ל ד"מ עינין
(ט) א"ל ד"מ עינין
לענין מספק דפשיטא
דהא ליפרע מנכסי יתומים
או משועבדים לנרין עידי
קיום דלי לאו הכי כו'. כ"ה
כס"ה

הגהות הגר"א

[6] תיב"ד ר"ח בדיחמי
בו' אע"כ בר. כ"ב
והש"ס פ"ט יתומים
קטנים: [3] ד"ה אבל
בו' ובע"כ בר. י"ב וי"ד
הרשב"א וז"ל פוסקים
והר"ש חולק על א'
(ועינה"א סימן ק"ב ס"ג):

שלא באהריות. כל מי
שטרפנה מידך אפי' גדון
לא אמרין לך המעות:
(מכות פ"א)
שלא באהריות... וכו'
דפריש ליה הכי כה"ל
בשטרף דלי משתמח הא'
מקמינה' (ב"מ ד' טו):
כמואל' דלמך אחרית
טעות קופר:
(כ"ט סה):

רבינו הגנאל

הכי בנוקין נמי נימא הכי וכל
שכן לבשל חוב דתנן אין
נפרעים מנכסים משועבדין
במקום שיש חורין ואפילו
הן זכויות ונחית. ואוקימנא
בגון שבות הלוה ולא שבק
מירו דימני לאו בני פירעון
גינהו ושעברא על הלוקח
ורמיא א"ל יוכל למימר
מהרנא שטרף וזכויות
למיה וליעול בגון דובן
עידת באהריות ואמאי לא בני
כולהו מן העידית דיכול
למימר להו מאי טעמא אמרו
רבנן אין נפרעין מנכסין
משועבדין כיון משום תקנתא
ולקוחות דאמרו לוקח הא'
תקנתא לא יחא לי בה ודינא
הוארי כדרכא דאמר רבא כל
האומר אי אפשי בתקנת
חכמים כגון זו שישמעין לו
מאי בגון זו כדרכא הונא דאמר
יכולה אשה שתאמרי לבעלה
איני נזונת ואיני עושה.
פשיטא שטרף לוקח וזכויות
ובניית כו'. והאי קמ"ג מה
ראשון לשיני כל זכות שתבא
לידך כן לוקח שני בכל זכותא
דהוה ליה ללוקח בעת שקנה
או דאמאי ליה בנזונה בתר
(הארינא) דנאן זבנא. הני
שמעתא דאבי פשוטות הן

פניני רש"י

שלא באהריות. כל מי
שטרפנה מידך אפי' גדון
לא אמרין לך המעות:
(מכות פ"א)
שלא באהריות... וכו'
דפריש ליה הכי כה"ל
בשטרף דלי משתמח הא'
מקמינה' (ב"מ ד' טו):
כמואל' דלמך אחרית
טעות קופר:
(כ"ט סה):

רבינו הגנאל

הכי בנוקין נמי נימא הכי וכל
שכן לבשל חוב דתנן אין
נפרעים מנכסים משועבדין
במקום שיש חורין ואפילו
הן זכויות ונחית. ואוקימנא
בגון שבות הלוה ולא שבק
מירו דימני לאו בני פירעון
גינהו ושעברא על הלוקח
ורמיא א"ל יוכל למימר
מהרנא שטרף וזכויות
למיה וליעול בגון דובן
עידת באהריות ואמאי לא בני
כולהו מן העידית דיכול
למימר להו מאי טעמא אמרו
רבנן אין נפרעין מנכסין
משועבדין כיון משום תקנתא
ולקוחות דאמרו לוקח הא'
תקנתא לא יחא לי בה ודינא
הוארי כדרכא דאמר רבא כל
האומר אי אפשי בתקנת
חכמים כגון זו שישמעין לו
מאי בגון זו כדרכא הונא דאמר
יכולה אשה שתאמרי לבעלה
איני נזונת ואיני עושה.
פשיטא שטרף לוקח וזכויות
ובניית כו'. והאי קמ"ג מה
ראשון לשיני כל זכות שתבא
לידך כן לוקח שני בכל זכותא
דהוה ליה ללוקח בעת שקנה
או דאמאי ליה בנזונה בתר
(הארינא) דנאן זבנא. הני
שמעתא דאבי פשוטות הן

פ"א ב סג עשין מה ט"ו ט"ע
א"ח קימן תרנ סעף א'
ובג"ה:

פ"א ב מ"י פ"ד מהלכות מוק
מזון לכה ו מנח עשין סו
סח ט"ו ט"ע ח"מ קימן טו

סעף ו':
פ"ב ד מ"י ט"ז פ"ב ה' ה
ועין בשבועות וב"מ פנח ט"ז
ט"ו ט"ע ח"מ ט' מו סעף ל':

פ"ה ה ו מ"י ט"ז פ"ד ה' ה
סג עשין סט ט"ו ט"ע ח"מ
קימן ח"מ סעף ו':

פ"ד ז מ"י ט"ז פ"ד ה' ו סג
ט"ז ט"ע ט"ו ט"ע ח"מ קימן
ט"ז ט"ע ו':

פ"ה ה מ"י ט"ז פ"ד ה' ה
סג ט"ז ט"ע ח"מ קימן ט'
סעף ל':

פ"ה ז מ"י ט"ז פ"ד ה' ה
סג עשין סו:
פ"ז י מ"י ט"ז פ"ד ה' ה' ה

סג ט"ז:
פ"ח ב מ"י ט"ז פ"ד ה' ט:
סג ט"ז:

פניני רש"י

של בני ברית. מהלכים
ובאו כבדתי מלכות:
(גיטין נג: ד"ה לא מה
א"ח)

של בני ברית. לאפוקי
עוד כוכבים אלז עבד בן
ברית הוא דמתיב (דברים ט"ז)
מחוטט עין ו' ו':

הרש"י... דמנח (מזנות פ"א
מ"ו) ח"מ ט"ז ערבו חכמים
כלל מוקס שאינו לא שומע
ולא מדבר:

(גיטין נג: ד"ה לא מה
א"ח)
הרש"י... דמנח (מזנות פ"א
מ"ו) ח"מ ט"ז ערבו חכמים
כלל מוקס שאינו לא שומע
ולא מדבר:

רבינו חננאל

והלכתה בטלה מחלוקת. אמר
ר' יודא להרוד משה עד
שליש מצוה פ"א אם נודמן לו
לולב בבסך ולולב אחר מהרוד
בכסף חזני יש ע"ן להוסיף
שליש ברמיז ולתנאות
התנאות. בני רב
א"ש שלישי מלבר שיהא הוא
והשלישי שלישי בנן
שהוספתה על הכסף חזני
מנצא דמי לולב ג' חזאי כסף
שהוא כסף חזני או שלישי
מלבו שהוא כסף ושלישי כסף
ועבדתי בתוק. ועבדתי
לחומר (א"ל) מלבר. במערבא
אמר עד שלישי משלו כלומר
מותר הוא להתנאות במצוה
עד שלישי מכאן ואילך אם
מוסיף יתר על שלישי מזה
יתרה עשה בננו המפרנס עני
ומסיף לו יתר שצנצא חינו
ואין הקב"ה מקפח שכור אלא
משלם לו מגולת. משל הקב"ה
שנאמר מלה זו חונן דל
ופשט הוא. ד"א מכאן ואילך
משל הקב"ה שאם בא להרד
המצוה ביתו משליש ברייתו
אניו הי"ב כל זה מניינו
שחילוק קודמן להרוד מצוה
אבל אם זימן לו הקב"ה מוקס
שלא מניינו ובכש להרד
המצוה ביתו משליש הרושת
בריו. והמהר"ר הוציא משום
כדמתיב בני תנכה (נע"כ א"ל)
המהר"ר נו לבל אתה ואחד
המהר"ר מן המהר"ר ובי'
פירוש כל שחבתי בשמירתו
השמרתו וכו':

ת"ר כל שחבתי בשמירתו
השמרתו נזק כיצד שור
ובר שמתן להרש שטח
וקמן והזיק חייב מה שאין כן
בא"ש. ור' יוחנן א"י מסר
להרש שטח וקמן שלחתי
והזיק פטור הסוטר מאי
טעמא צבתא וידהו גרים: פ"י
לנתורי. יסר הפני הקדושי
ויפתח פי הבור:

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

א"י"מא שלישי ביתו. משמע דלפן לרין לצבוז כל ממונו לקטנו
אחרוב אפילו לא ימלא צפוחות והיא מלוה עוברת
ואפילו שליש ביתו משמע ללא מחייב ואמרינן נמי (כמויות דף ג.)
המצבוז אל יצבוז יומר ממומם וצפוכה (דף מה:) חשיב ליה רבותא
לר"ג א קנה אחרוב בלאף וזו:

א"רן איתרמיא ליה. אפילו מיירי
צעשורייחא דרבי כדאשכחן
בפרק מליאת האשה (כמויות דף
סה.) מ"מ ידוע שלא היה חייב
לצבוז כל כך:

עד שלישי ביתו. פירוש [א] שאם
מלא אחרוב כלאנו כמו
שעשירו חכמים ואחד גדול ממנו
שליש יקנהו:

משור הקב"ה. אוכל פירות
צבורה"ו והקנן קיימת לו
לעו"ב: **בשור** קשור ובור
מכופה. פ"י כלאוי דאי בשלא כלאוי
לאו כלום היא ועוד מדפריך מ"ס
הכא כלומר ובשניהם היה להם
ליפטור מההדר מוקי לה צבור מותר
וצור מגולה:

שור עביד לנתוקי. פרש"י אפי'
בלל חרש דרכו לנתוקי
מאליו וכן צור דרכו לנתוקי מאליו
וקשה דע"כ נקשרו וצפוכה כלאוי
מיירי כדפירש ולקמן (דף נג.) תנן
כסור כלאוי פטור ונראה לפרש
דרכו לנתוקי ע"י חרש קאמר דגרע
מגרע דמסק לתרש אלז גחלת לא
אשר כ"כ דלפן דרכו לצבוז גחלת
כמו שדרכו לנתוקי שור ולנתוקי צור
דמנה דשניק לה חרש מעמיא
עמיא ואזיל:

ולרבי יוחנן דאמר אפי' מסר לו
שלהבת פטור כו'. ימירה
מאי קשה ליה הא שלהבת לרבי יוחנן
כמו גחלת לר"ל ובשור קשור וצור
מכוסה יכול להעמידו ומסוס דחרש
עביד לנתוקי ולנתוקי כמו שאמר לר"ל
וי"ל דמשמע ליה דטעמא דרבי יוחנן
דפטור משוס שהקנן שמרנו ואין
הקנן עושה היקף אלז אדרבה עושה
שמירה והשם ניחא דלא תיקשי
לרבי יוחנן דמוקי לה צבור מותר
וצור מגולה אמאי נקט שמסרו לתש"י
והא בלא מסרו נמי חייב דנקט מסרו
לצבורא אע"פ ששעה שמירה קאמ'
וצתאי סברא פליג אריש לקיש:

חומר בשור. האי שור היינו
קרן כדמוכח בצולה שמעתין: **ודרכו** לילך ולהזיק.
הא ללא חשיב שהוא צעלי חיים מה שאין כן בצור משום דהוי
צבלל ודרכו לילך ולהזיק וכוונתו להזיק לא שייך למתני גבי צור
שאין צעלי חיים:

מה שאין בן בבור. שאין משלם כופר וכן אש דקתיב צמוןן
משא"כ צלש ור"מ וילף משור ונחייבו כצופר ואף על גב
דליכא למימר שכן צ"ח דהא מסקינן לקמן בפרק כ"ד (דף טו.)
דליכא כופר ברגל שמע מינה דילפינן רגל מקרן ולא פרכינן מה
לקרן שכן כוונתו להזיק ותייב צרה"ר ויש לומר דאש וצור פטורין
דדרשינן עליו ולא על צור עליו ולא על האש כדדרשינן לקמן
בסוף כ"ד (סג) עליו ולא על האדם ור"מ שור ולא אדם דכתיב
צבור למי' ת"ל מעליו ויש לומר דלייטריך שור ולא אדם לפטור
עבד טעפל צבותו או עובד כוכבים הקטוי לישאל:

למה שחבתי בשמירתו
השמרתו נזק כיצד שור
ובר שמתן להרש שטח
וקמן והזיק חייב מה שאין כן
בא"ש. ור' יוחנן א"י מסר
להרש שטח וקמן שלחתי
והזיק פטור הסוטר מאי
טעמא צבתא וידהו גרים: פ"י
לנתורי. יסר הפני הקדושי
ויפתח פי הבור:

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

ת"ר חומר בשור (מבבור)
השטור משלם הכופר
ול' של עבד נפסו רבו אסור
בהנאה ודברו לילך ולהזיק מה
שאיין בן בבור. חומר בבור
(מכשור) שהבור חולית
עשייתו לזקן ומועד מחלילתו

שליש ביתו. שחייב אדם לצבוז צמנות לולב או לזית או ספר מורה
שליש מה שיש לו: **בהרודר מצוה** עד שלישי במצוה. שאם מולא **צ'**
ספרי מורות לקטנו ואחד הדור מחזירו יוסף שליש הדמים ויקח
את ההדור דמניא (שבת דף קנ"ג:) זה אלז ולתורה התנאה לפניו
צמנות עשה לך ספר מורה נאה
לולב נאה טלית נאה לזית נאה:
שליש מלגיו. וכעון אש הקטן נמכר
בששה יוסף שני דיירי דהיינו שליש
מלגיו שליש שבתוך הדמים ויקח
את ההדור: או שלישי מלבר. הדמים
יחלוק לשנים ויוסף חלק שלישו משלו
דהיינו אש קטן נמכר בששה יוסף
שלשה דיירין ויקח את הגדול
בששטה: עד שלישי משלו. דהיינו
אחוז שלישי שיוסף צהידור מלוה
משלו הוא שאינו נפרע לו צמיו
כדלמרינן היום נשטוחם ולא היום
ליטול שכרם (ע"ז דף ג.) **מכאן**
ואילך. מה שיוסף צהידור יותר על
שליש יפרע לו הקב"ה צמיו:
מתני' שחבתי בשמירתו.
שנתחייבתי לשומרו: **הכשרתי** את
נזקי. כלומר אש הזיק הכשרתי
ויזמנתי אחוז היות שלא שמרתי ופה
כן מלאתי לישאל אחרניא הכשרתי
את נזקי עלי להכשיר ולתקן את
נזקי כלומר אני חייב לשלם. מפ'
מורי: **הכשרתי** במקצת נזקי חבתי
בתשלומי כו'. האי הכשרתי לא
דמיא להכשרתי קמא דהא רדאי וזמנתי
הוא כלומר אש וזמנתי את מקצת נזקי
אע"פ שלא וזמנתי כולו חבתי לשלם
את נזקי כהכשר כל נזקי כאלו וזמנתי
כולו וצמנתי מפרש הכי דמי:
נכסים שאין בהם מעילה. כלומר
אש הזיקי נכסים שאין צדק מעילה
אני חייב לשלם אלז אש הזיקי נכסי
הקדש איני חייב דנקפא לן כוליה
נזקין משור רעוה: של בני ברית.
לאפוקי נכרי דאינו חייב צמוקי:
ונכסים המיוחדים. שיש להם צעלים
לאפוקי דהפקר שאם הזיקי נכסים
דהפקר פטור וצמנתי מפרש לה:
ובכל מקום. חז המוקי כמו שהזיק
נכסיו את נכסי בני הברית ואת
נכסיו המיוחדין: חוץ מרשות המיוחדת
למוזיק. שאם נכנס שורו של נזק
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש
צמנתי המוקי והזיקו שור של מוזיק
פטור דלמיר ליה חוץ צמנתי מאי
בעי: ורשות היות והמוזיק. מפרש

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

גמ' (ב) לקמן
כ"ט: ע"ז
רש"י (ב) צע"ז ג"ס א"ח

שלילת הקפדנות ומעביר על מדותיו, למעלה להפליא מאד, כאשר ידענו מכמה מעשים נפלאים שקרה לו עם אנשים שהצירו לו, ודרכי הנהגתו עמהם, ועוד ביותר היה דרכו בקודש, אם אחד חטא כנגדו, שגמל לו איזה רעה, או ציער אותו, היה משתדל תיכף ומיד לחפש מקום, אולי יוכל לעשות לו איזה טובה ולגמול אתו חסד, לשלם לו טובה תחת רעה, והיה אומר שהוא מצות עשה מן התורה של 'הדבק במדותיו', וכמו שאמרו חז"ל בסוטה (דף י"א) אחרי ה' אלקיכם תלכו וכי אפשר כו', אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה ע"ש, והנה כאשר נתבונן בדרכי מדותיו ית"ש, הנה כשאדם עובר עבירה, גם בזו הרגע שממרה רצון ה' ית"ש, הקב"ה מטיב עמו ומשפיע לו חיים כי לולא השפעתו אי אפשר להתקיים אפילו רגע אחת, וכן צריך האדם להתנהג במדה זו לנגד מי שמקניטו ומיצר לו, ואדמו"ר זצוק"ל התנהג במדה זו למעשה ילמדו ישרים דרכו. פעם אחת אמר אדמו"ר זצוק"ל לפני תלמידיו עצה מושכלת למידת הקפדנות, להרגיל את עצמו להיות מעביר על מדותיו, להזניח מלבבו טינה ואיבה וקפידא למי שחטא לו, ואשר הוא בעצמו משתמש בתחבולה זו בימי עלומיו וכו' על כן זאת העצה היעוצה למדת הקפדנות, אם יחטא איש בדיבור או במעשה, ימחול לו תיכף בפה מלא, ואם אחר כך יהיה לו בלבו עליו, יחשוב עם נפשו שהוא עון גדול, וכמו שיתבע חוב מעות מה שכבר מחל לו אשר מובן לכל כי הוא גזל גמור, כמו כן אם יקפיד על חבריו על איזה חטא שכבר מחל לו". [ומבואר בדבריו, דמלבד שיש בהקפדת הלב על חבריו איסור גאווה, איכא נמי בתרעומת איסור דבין אדם לחבירו וכעין איסור מזיק וגזל. ויל"ע באופן ששרי לו מצד הדין להתרעם בלבו על חבריו (כמש"כ הגרי"ס), אי מ"מ איכא בזה לתא דכעס וגאווה. עוד

ולשון הרע, ואפילו אם יש לו סבה גדולה להקפיד, לא יקפיד". ובפתיחה לספר 'אוצרות חיים' כתב את תנאי השגת החכמה, ואחד מהן, "גם לא יקפיד מדבר אפילו בתוך ביתו, לא על דבר קטן ולא על דבר גדול, וכל שכן על אחרים".

ובספר 'נתיבות אור' הובא בשם רבי

ישראל סלנטר זצ"ל שביאר הא דאיתא בגמרא בגמרא (ב"מ ע"ה, ב) 'אין להם זה על זה אלא תרעומת', דהיינו קפידה וטינה בלב, דבעירות שבין אדם לחבירו כל זמן שלא פייסו רשאי על פי דין להיות עליו תרעומת וקפידה, אולם שיהיה לאדם על חבריו תרעומת וקפידה על חנם, הוא עוון גדול מאד. ועכ"פ כמו שתביעת ממון הוא דין, אם על פי משפטי התורה חייב לשלם, כמו כן תביעת תרעומת גם כן הוא דין אם רשאי להיות עליו תרעומת, וזהו מה שאמרו 'אין לו עליו אלא תרעומת', והיינו שאין לו עליו תביעת ממון אבל רשאי להיות עליו תרעומת. וכל זה אם עדיין לא פייסו אבל אם פייסו ומחל לו, ובכל זאת נשאר לו קפידה וטינה על חבריו, הוא עוון פלילי, שהרי הוא תובע מחבירו מה שכבר מחל לו.

וע"ש שהאריך באיסור הקפדנות, וזה לשונו שם, "ידוע כי מיסודי דרכי הענוה הוא, שלילת מדת הקפדנות ומעביר על מדותיו וכמו שאמרו חז"ל בשבת (דף לא, ב) ת"ר לעולם יהא אדם ענוותן כהלל, ואל יהא קפדן כשמאי ע"ש, וכן מבואר בסוטה (דף מ, א) דאמר רבי אבהו מריש הוה אמינא ענותנא אנא. כיון דחזינא ליה לר' אבא דמן עכו, דאמר איהו חד טעמא, ואמר אמוריה חד טעמא ולא קפיד, אמינא לאו ענותנא אנא, הרי מבואר כי מיסודי דרכי הענוה הוא שלא להקפיד כלל. וע"כ אדמו"ר זצוק"ל עם גודל ענותנותו, היה מצטיין גם כן במדה זו של

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מט.

עין משפט
גור מוצה

א אמרי פ"ט מה' משמע
 ויבטל אל ד' טמ עשין
 קמט ולחזק עד טו"ש
 ח"מ פ"ט מן ספק י"ב
 נא ב' מ"י פ"ט מלכות
 מורה הל' ח סמט
 עשין פ"ט טו"ש ח"מ פ"י
 ר"ד ספק י:
 ג ב' מ"י פ"ט מהלכות
 דעות הל' י:
 ג ד' מ"י פ"ט מהל' ח
 ג ד' מ"י פ"ט מהל' ח
 מורה הל' ט סמט
 עשין פ"ט טו"ש ח"מ פ"י
 ר"ד ספק ה:
 ג ד' מ"י פ"ט מהל' ח וישין
 כהנא ופ"ט מהל' ח וישין
 ונחמ' ופ"ט מהל' ח וישין
 ח"מ פ"י קמט טו"ש פ"ט

ליקוטי רש"י

לכננו לא תשיב משכון
 ומשפטא ליה טעמיה
 [שבתות מד-] אינו
 משפטא בבבאי. קמט
 טמ קמט אינו משפטא
 דא"כ טעמי שיהא אלא
 פלגא הי משכון כנגד טו
 ולאו משפטא כלום מן הטו
 והלא ר"ד יהודה טעמיה
 למימר דלא א"כ משפטא
 כנגד הלאו אינו משפטא
 טו כנגד פלגא דא"כ ר"ד
 דבריה בעלמא. דלא
 הי משפטא אלא לטורן
 דברים חספיה [שבתות
 מד-] יש בהם משום
 מחוסרי אמנה. ט
 חזק דנידויה [בבבאי י:
 ש"א ידבר אחד פ"ה
 ואחד ב"ב. מזה ע"ה
 לאמת דבריה דלמיני דא"כ
 דא"כ שיהא א"כ על דא"כ
 ולאו על דא"כ [בבבאי פ:
 י"ש וישין לית ה"ש].
 ואין דנייה קונה
 ה"ה. לגבי פ"ה ח"ה
 דהא טעמיה. ט
 מקום. למימר א"כ לפי
 פירושם הטעמה לזאת לפי
 הסו"ס. כ"ד ה"ה. ט
 פ"ט דין יעילן לכ"כ ד"ה.
 [לעיל מה-].
 ש"ה. שבתות. ט
 מלכות דמקל והלכות.
 שהן בני אברהם
 יצחק ויעקב. וטעמיה
 א"כ אכתיס מלכות טעל
 טעמיה. ע"ה
 יתחילו בבבאי אבהו
 ואמור ד"ה ו"ה. ל"ה
 כ"ה א"כ דברים ודברים
 א"כ טעם משום מחוסרי
 אמנה דלית משפטא ליה
 חזק למימר [למקמ י:
 ד"ה ח"ה ר"ה י"ה י"ה
 ח"ה דעלמא א"כ הי
 קא טעמי בדבוריה.
 לקרי [שבתות י:
 אפ"ה. טעמיה ט"ה
 דעלמא. ד"ה. דעלמא
 שבתות. ט"ה ט"ה [מא
 פ"ה. אבבא. ט"ה
 [מ"ה כ"ה].

מודה רבי יוחנן בפתחה פועמיה. ויזקק נמי הוי כמו מתנה
 מועמיה: **והזר** והפקידו אצלו. ה"מ למפקד חי הכי
 מאי למימרא אלא דלמא הכי פריך שפיר מסיפא: **אלא** אפי' שומר
 חנם נמי לא הוי. והא דלמא צדק האומנין [למקמ פ: פ:] טול שלך
 והבא מעות שומר חנם היינו משום
 דמעיקרא היה שומר שזר וכשאל
 טול שלך לא לסלק עלמנו לגמרי
 משמיה קאמר אלא טול היה שומר
 שזר: **כל** ה' ביתא קמך
לא מבועיא ב'. והא דלמא צדק
 הפרה [צ"ק דף מ: וס:] הכניס צדקות
 בעל הסכר חייב ר' אומר עד שיקבל
 עליו בעל הסכר שמירה י"ל דשמעתין
 אחיז כרבי דשמואל ההס ספיק
 הלכתא כרבי ואע"ג דרז ספיק
 הלכתא כהנא קמא קיימא לן^ו כשמואל
 דדיי לגבי רז ועוד דאפילו לרצון
 דמיידי היי' לפי שאמר ליה כנס
 שוקך דמשמע ושמענו אלא ה' צדקה
 קמן סלק עלמנו משמיה לגמרי:^ז

דנקיט זוזי הב להו ואידך דברים ניהו ודברים אין בהן משום מחוסרי
 אמנה **דאיתמר** ^ב **דברים** רב אמר **אין בהן משום מחוסרי אמנה** ^ו **ורבי יוחנן**
אמר ^ו **ב"ש בהם משום מחוסרי אמנה** מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה
 תלמוד לומר ^ז ^ח ה' ה' צדק והלא ה' בכלל איה איה ה' אלא לומר לך ^ז ^ח **שיהא**
 ה' שלך צדק ולא שלך צדק אמר אביי ה' הוא ^ז ^ח **שלא ידבר אחד בפה**
ואחד בלב מיתבי ^ו ^ז **שמעון** אומר אף על פי שאמרו טלית קונה דינר
 זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע
 מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו
 עומד בדבורו הנאי היא דתנן ^ו מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו
 צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מוונות וכשבא אצל אביו אמר לו
 בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך
 עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא
 ואמור להם על מנת שאין לכם על אלא פת וקמנית בלבד ואי ס"ד דברים
 יש בהן משום מחוסרי אמנה היכי אמר ליה זיל הדר כך שאני התם
 דפועלים גופיהו לא סמכא דעתיהו נמי התחילו במלאכה והאי סמכי דעתיהו
 אמרו מימר אמר קמיה דאבוח וניחא ליה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר
 רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול
 לחזור בו יכול פשיטא אלא ^ז ^ח **מותר לחזור בו אמר רב פפא** ^ו ^ז **ומודה** ^ז ^ח **רבי**
יוחנן ^ז ^ח **במתנה מועמיה** ^ז ^ח **דסמכא דעתיהו** ^ז ^ח **הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו**
אמר רבי יוחנן ^ז ^ח **ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידו בן לוי רשאי**
לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר או אמרת בשלמא לא מצו למיהדר
ביה משום הכי רשאי אלא או אמרת מצו למיהדר ביה אמאי רשאי אישתבח
דקא אכיל טבלים הכא במאי עסקינן כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו
אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא
דעתך כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת
כיון דמשכיה ממונא אית ליה גביה **אלא לאו שמעו מנה כדלא נמלו שמעו**
מינה **ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו**
ואמרו ליה לית לן שומשמי שקול זוזך לא שקול זויה איגנוב אתו לקמיה
דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול זוזך ולא שקלית לא מבועיא שומר
שכר דלא הוי ^ז ^ח **אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי אמרו ליה רבנן**
לרבא ליה בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי אמר רב
פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי ^ז ^ח **ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי**
לה ^ז ^ח **ר' שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא**
הוי קא משני בדבוריה כדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה
והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשמי לזבוני
אמרי

אלא משכון דתפס. למאי חסך אס לא ליהו משכון חסך חסך
 ונהיה מיהא לא קרינא מיה לא יגוס: אינו משפט בבבאי. כלומר
 אינו משפט כלל: מבבא דר' יהודה ב'. קושיא הוא: במאי דנקיט
 זוזי הב דהו. ולי לא מקבלת מי שפרע: ויודך. המומר: דברים
 יניחו. בלא מעות רב לטעמיה דלמרי.^א
 כנגדו הוא קונה: ה' בבבא איהא.
 שהה' י"ב לוגין ואיפה שלשה סאין
 שהן ע"ב לוגין: **אלא** שיהא הן ש"ך
 ב'. כלומר כשאתה מדרג הן או
 לאו קיים דנדיך והלך אתם: ש"א
 ידבר אחד בפה ב'. צעשה שהוא
 אומר הדבור לא יהא צעמיה לשנת
 אבל אם נשתמה השער לאחר זמן
 וזו חזר בו לפי שיהו השער אין
 כלן חסרון אמנה: אבא אמרו הבבאי
 ב'. סופא קמ"ה^ב החזר בו אין רוח
 חכמים נוחה הימנו אלמא יש צדק
 משום מחוסרי אמנה: הנאי היא.
 דלשכתן רבי יוחנן בן מתיא דפליג:
 מעשה ב' יוחנן ב'. משנה היא
 בשוכר כמא הפועלים שניה היא
 זו לחזר בתנא ועד שלא יתחילו
 המלאכה ולפסקו להם מוונות קליס:
לא סמכא דעתיהו. על דברי הבן:
 מימר אמר קמיה. כבר הודיעו מה
 פסק לנו ונמלח: מי אמר רבי
 יוחנן הכי. דיש צדקים משום חסרון
 אמנה: יב"ד דחזור בו. וקשה לו
 יכול פשיטא דהא לא משך ואין כח
 צ"ד לכופו: **אלא**. ודאי על כרחך
 מותר לחזור בו קאמר ואשמעתין
 דאפילו חסרון אמנה ליכא: מודה ר'
 יוחנן במתנה פועמיה. שאין מותר
 לחזור משום דמכח דעמיה דמקבל
 אדעמיה וכי אמר מותר לחזור בו
 צממנה מרונה קאמר דלא סמכא
 דעמיה דמקבל לדקימיה לדעמיה:
אין לוי. כל לוי קרוי בן לוי: בור
 ומשך יש לך בידו. שיעשרתי מפיכחו
 ואתנו לך: תרומת מעשר. שהלוי
 מפרש מעשר^ג לכהן מעשר מן
 המעשר: משום הכי רשאי. שיש לו
 לסמוך על מה שכתוב (פסחים ג)
 שאלית ישראל לא יעשו עולה ולא
 ידברו כזב ולא יתנו ללוי אחר והא
 מתנה מועמיה היא אלא לישראל
 מעשר זר וכל קונת שהיא שיהא
 צדו מתחילה לתת לכל בן לוי שילכה:
אין לוי עליו. אין לו לך לוי ראשון
 על ישראל זה: **אלא תרעומת**.
 שהענינו צמולת וכונה: **אלא שיש**
כדלא נמלו. ויש צדקים משום
חסרון אמנה: אפילו שומר חנם נמי
לא הוי. ואפילו פשטו פשטו שמתרנן
 פטורין: והוא בעי לקבולי ב'.
 ולמא לא הוי מקבל ואשתכח דזוזי
 לדידי הו: הכי נמי או משלם
 השומעין או יקבל מי שפרע: בדרידי
 הוה עובדא. אותו מעשה
 דשמעתין על ידי הוה לא היה
 שאלו קולמיה לתת השומעין לא
 היימי חזר ב' בעל מללו של עולם ולא
 על כן צאנו לדון אלא כך היה:
 אמרי

מסורת הש"ס

(א) (מכורות י: ג) (ב) עליל
 דף מה. וע"ה [למקמ
 ע: דוספתא פ"ק ג].
 (א) [למקמ דף פ. ז] ע"ה
 ח"ס ב"ב קמ: ד"ה הכא
 וע"ה ח"ס כחובות ק"ב.
 ד"ה אילבא החבויב
 מקאן שבתתה פועמיה
 קנה. (א) [עין ח"ס לעיל
 למ. ד"ה שמה]. (א) ע"ה
 ח"ס עירובין פ"א: ד"ה
 שמה. (א) [פנסה'ן א].
 (א) ע"ה. (א) לעיל מה.
 (א) ע"ה. לעיל מה.
 (א) ע"ה לשה"ס א"ב מא
 (א) ח"ס ע"ה ש"ך ש"ך
 ס"ק (א) בבבאי מ"ה.
 (א) וע"ה הטעם כהנא כ"ה
 קמ"ה מ: ד"ה אפילו דף
 מ: ד"ה וטעמיה.

גליון הש"ס

גמי ר"ה אמר יש
 בהם. עין מ"ה פ"י
 משום מי דעמיה: שם
 ההוא שיהא ידבר. עין
 מחותן דף פ"ו ע"ה ר"ה
 ד"ה פ"ה: שם שם ופ"ה
 ר"ה. א"כ לז"ה ש"ך ש"ך
 דמיה לז"ה פלוגמיה דמיה
 רב ס"ל דכ"ה יתל דמיה
 מ"ה נקט ומיה למר
 דמולא מכלל ש"ה פ"ה
 ופ"ה מ"ה טעמיה ד"ה
 ע"ה מיה ר"ה כהנא.
 כ"ה ש"ה מתיב
 ס: ש"ה רב שמואל
 בר זוטרא ש"ה. כ'
 הלא ש"ה פ"י ג' ד"ה
 רב עמימי טעמיה דהי
 א"ה כהנא [דף ג' ז'
 ט"ה]:

תורה אור השלם

(א) מאני צדק אבני
 צדק אית צדק ויהו
 צדק יתיה לז"ה א"כ
 א"כ א"כ א"כ
 הוצאתי אקמם בארץ
 מצרים: [ויקרא י"ג י']

הגהות וצינונים

[א] ברפוס שאולוקין
 ובקצה כתי' איתמר.
 וע"ה
 [ב] כשילוחת וביני
 מתי' אית צדק א"כ
 ד"ה: [ג] "היה" ליתא
 צדק: וברבא ש"ה וביני
 מתי' [ד] ע"ה מודה
 מתי' [ה] ע"ה ברפוס
 (ש"ה) וכ"ה ברפוס
 שאולוקין וכ"ה ברפוס:
 [ו] ע"ה דעמיה (כ"ה)
 וכ"ה כהנא דאטו"ה
 (רמ"ה): [ז] מעשר
 ליתא כתי': [ח] בדרידי
 נוסף דבור זה (ברפוס)
 וביצאנו בסוף דף מה
 נרשם בשומר הרף
 "ש"ה" ונראה ששכח
 להדפיסו. וכ"ה כתי'
 (וכש"ה) מקובצת
 משתקו ומסיים "מצאתי
 בתו" שבתות ד"ה"
 רש"י: כתי' ב' כנגד
 כ"ה הוא קונה. רש"י
 פ"ה טעמיה דהמיהו
 כ"ה המשכון אינו
 משפטא משום ד"ה
 א"כ ביה ר"ה י"ה י"ה
 א"כ לא תרישע הכא
 דקאמר רש"י: סבר
 כנגד כ"ה הוא קונה.
 ר"ה כ"ה י"ה רש"י קרינא

רבינו חננאל

איתמר דברים בלא
 מעות רב אמר החזרו בו
 א"כ בו משום מחוסר
 אמנה ורבי יוחנן אמר שי
 בו משום מחוסר אמנה.
 ומותבין לרב מדר' יוסי
 דאמר הן של ולא יוסי
 צדק. ופרקי אביי ההוא
 שלא ידבר אחד בפה
 ואחת בלב. תוב
 ואיתבין עליה הא
 איתבין מיהו מחוסרי

הנאי ר' שמעון אומר טלית קונה דינר זה וכו'. ופרקי תנאי היא שי תנא שאמי דברים אין בהן משום מחוסרי
 אמנה והוא ר' יוחנן בן מתיא פועמיה היא. ולא עמדה בתנאי וקיימא על לך ר' יוחנן. ומקשי' ומי אמר רבי יוחנן הכי
 התאמר ר' יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזור בו. ופרקי' והם במתנה משום דלית סמכא
 דעמי ומקבל אמנה אין בן משום מחוסר אמנה. אבל במתנה פועמיה דעמיה התם אמר רבינא דאית בה
 משום מחוסר אמנה. וכל שכן במשא ובמתן ודאי סמכא דעמיה יש בו משום מחוסר אמנה. דאמר ר' יוחנן וישאל
 שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידו רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר וכי דקדנן ואר ביה הוה מחוסר אמנה.
 ולא מצית למימר זה כשמשכו הבן לוי היה כור של חטי' וחזר בו לוי והפקידו אצלו דתני סיפא נתנו לבן לוי אמר
 אין לו עליו אלא תרעומת ואי משכו קמא וממונא אית ליה גביה. וליה ברלא משכו ש"ה: וירושלמי ר' אבהו
 בש"ר יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו מותר לחזור בו ואם אמר לו ברעת מבורה אני אומר לך אין לו חוב
 הוה דתא אמר בשכיר אבל בעני ענשה נדר. רב מפיק דלשמייה איתא ורמא לך חתן מתנה לרב נש און הוא סמכי
 הוה ליה לאלתר ואן הוא עתיד אימילך ב' תייתא. ההוא דאמר לרב שמואל ב' וזוטרא א"כ שומשמי לזבוני
 א"ל לית לי שומשמי אמר ליה ליהוה הני זוזי גבך דחשכא לי אמר ליה ב'יתא קמך אפילו שומר חנם לא הוי:

א"ה דהמלוה על המשכון אינו משפט כדדרש בספרי (דברים פ"ט ק"ג) את
 אחיך תשכח וידי ואלו של אחיך בידך כמאן למלוה על המשכון אין שביעית משפטתו. ורש"י
 דבר כנגד כ"ה הוא קונה. במלוה על המשכון נמי ויתו שהא פ"ה ש"ה כ"ה איתר בידך.
 ואפ"ה מ"ה "תחמוד המלוה על המשכון שאינו של א"ה פ"ה לערובו של מ"ה א"ה
 מלוה על המשכון ואינו שהא פ"ה דאני משפט אף ש"ה כנגד המשכון ששום דמ"ה לטורן
 דקרקע קונה הפ"ה אב"ב דמ"ה מ"ה א"ה כנגדו הוא קונה. ויש ד"ה ר"ה א"ה פ"ה קרקע
 דקרקע שהו א"ה זוז נקנה בקנין ש"ה. ולכך כי פרע חצי דמים ע"ה להשלים הפרעון קנה הפ"ה.
 והכי אין דמיונות ליה מלוה על המשכון. ועוד מלוה על המשכון לא קני ליה בשעת הקרקע
 ואפ"ה שלא בשעת המלוה דקני ליה מדי' יצחק יב"ד פ"ה פ"ה כשירצה. ואין דמיונות א"כ קרקע
 קונה ליה זממיה. אלא לערובו דמ"ה מ"ה ד"ה קנה א"ה כנגדו א"ה ג"ה מי שפרע. ובספר השו"ע
 הוה ליה לאלתר ואן הוא עתיד אימילך ב' תייתא. וקשה ד"ה יצחק אמר ש"ה
 בשעת המלוה דמ"ה מ"ה פ"ה האומנין [למקמ פ"ה]. ויש משכנו בשעת המלוה פ"ה מ"ה על
 המשכון והוא א"מרינן בש"ה (ואומר) [ואומנין] (שם) והא הלווה על המשכון קני. וגם מקרקע
 לזבוני דברים בעלמא. וישלם בשעת המלוה ח"ה ש"ה לזבוניהו. ויש ד"ה ח"ה ח"ה ח"ה המשכון
 תלמוד בבלי כעון והדר - כג בבא מציעא / תלמוד בבלי {עמוד 109} [726077]

שרצו יסירנה מלבו דין (גד) [עבר]. ועל פי מה שכתבתי יתבאר לך דמור"ס דקמא וכתב ד"א עבד קטן הוא כשור, הוא ע"פ מה שקמא המחבר וכתב דין שור ועבד ולא הזכיר דבריו כפות כתב כן, אבל לפי מה שמסיק מור"ס וכתב ד"א דוקא שור כפות, ע"פ אותה דעה אין דין עבד קטן כשור וכמ"ש, וזה ברור.

ב) גובין מהמטלטלים תחלה כו'. כתב הסמ"ע [סק"א] דהיינו משום דמסתמא ניחא למוזיק לשלם במטלטלין מבקרקעות, ולימדו דאף אם אין המוזיק לפנינו גובין לו ממטלטלין, אבל ודאי אם המוזיק גילה דעתו דניחא ליה טפי במטלטלין ורואה לשלם לו בקרקעות והניזק רואה דוקא מטלטלין, יד המוזיק על העליונה,

המוזיק א"י גובין מהמטלטלין תחלה ואם לא שאל שאלה הא ז"ל בהמחבר אף שלא הזכיר כפות ע"כ צריכין לפרש דמיירי בכפות, שהרי כתב ברש"י סימן שפ"ג אעבד ושור דין זה כשהיו כפותין, וז"ל שקילר כלן וסמך אמ"ש שם וכמו שכתבתי בסמ"ע שם בסיומן שפ"ג [סק"א], וצריכין לדחוק ולומר דאעפ"כ מ"מ כיון דלא הזכיר המחבר כלן כפות כתב מור"ס עליו כן:

ולא דמי למלוה ולוה, ולא ככ"י, והעיר שושן נמשך אחריו שכתב ז"ל, דאי צעי הניזק מטלטלין נריך המוזיק ליתן לו כו' ע"ש, עכ"ל. ואין דבריו נכונים, דפשיטא דדעת הרמב"ם והמחבר כהעיר שושן, וכן דעת הטור ושאר הרבה פוסקים וכן עיקר וכמו שאבאר, וכן מלאמי צנמוקי יוסף ריש פרק המוכר פירות [ב"ב מ"ו ע"ב מדפי הר"ף] שכתב להדיא שמדברי הרמב"ם נראה צניקין אי אית ליה קרקע ומטלטלים כפיין ליה ליתן לו מטלטלין וע"ש. והכי משמע ודאי פשט דברי הרמב"ם [המובא בציונים אות א'] שכתב כשצית דין נוקקין כו' גובין מהמטלטלין תחלה כו', משמע דעליה דבי דינא רמיא לגבות תחילה מהמטלטלין והדין כך הוא ואינו תלוי בצדון המוזיק או הניזק. ועוד, שכתב שם הרמב"ם מיד אחר כך דמדין הש"ס אם מת והניח מטלטלין וקרקעות גובין מהיתומים מקרקעות, וכן הוא בטור [סעיף ג'], ואם איתא דמסתמא ניחא ליה למוזיק טפי ליתן מטלטלין נטעון לכו ליתמי (לטעון) [לגבות] מטלטלין, והיאך יגרע כח היתומים מן המוזיק עצמו.

סימן תימא סעיף א' א' גובין מהמטלטלין תחלה. עין דרישה [ופרישה סעיף א'], שם כתבתי לטעון הגמרא והוכחתי ממנה דאף (בהלואה) לשלם ממנו ולא כל כמיניה לשלם לו מקרקע אפילו מעידיה, ה"ט דהמלוה הלוה לו מעות משו"ה דיו ג"כ במעות, או במטלטלין שקרובים למעות שיכולין לטלטלין ולמכרם אפילו במקום אחר אי לא מודבני בהאי מתא, אבל צניקין יד המוזיק על העליונה, דאף אם יש לו כסף או מטלטלי, אם ירצה לשלם בקרקע נריך הניזק לקבלו, אך שיתן לו מעידיה שבנכסיו. וזהו כונת רב פפא שאמר בגמרא צייטז הקושיא שהקשו שם [ב"ב ד' ע"א] צפירוש מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם [שמות כ"ב ר"ן] מיטב אין מידי אחריו לא, והתניא ישיב [שם כ"א ל"ד] לרבות שזה כסף ואפילו סובין, ומשני רב פפא [שם ע"ב] דביש לו מטלטלין ונא לפרוע מהן איניו מיקרי מיטב דאי לא מודבני בהאי מתא מודבני במתא אחריו, ואם נא לשלם מקרקעותיו נריך לשלם ממיטב שדותיו, ועל דרך זו פירשתי ג"כ דעת הטור [שם], וכן יש לפרש ג"כ דעת המחבר. ומ"ש גובין מהמטלטלין תחלה, היינו משום דמסתמא ניחא למוזיק לשלם במטלטלין מבקרקעות שהוא בר קיימא, ומשו"ה קאמר כש"ד נוקקין משלמין מהמטלטלין, ולימדו דאף אם אין המוזיק לפנינו לגבות דעתו לשלם במטלטלין, אמרינן דמסתמא ניחא למוזיק לשלם במטלטלין, ואף אם הניזק נועק לשלם לו מקרקעות כמשמעות הקרא ממיטב שדהו, אין ב"ד שומעין לו, אבל ודאי אם המוזיק גילה דעתו דניחא ליה טפי במטלטלין ורואה לשלם לו בקרקעות והניזק רואה דוקא במטלטלין, יד המוזיק על העליונה, ולא דמי למלוה ולוה ומטעם שכתבתי וק"ל, ולא ככ"י [שם]. *והעיר שושן נמשך אחריו שכתב ז"ל, דאי צעי המוזיק לפנינו כו' ע"ש. אבל אי הוכחתי דלע"ד לא עלתה על דעתו דהטור כן, ע"ש דרישה:

והכי משמע ודאי פשט דברי הרמב"ם [המובא בציונים אות א'] שכתב כשצית דין נוקקין כו' גובין מהמטלטלין תחלה כו', משמע דעליה דבי דינא רמיא לגבות תחילה מהמטלטלין והדין כך הוא ואינו תלוי בצדון המוזיק או הניזק. ועוד, שכתב שם הרמב"ם מיד אחר כך דמדין הש"ס אם מת והניח מטלטלין וקרקעות גובין מהיתומים מקרקעות, וכן הוא בטור [סעיף ג'], ואם איתא דמסתמא ניחא ליה למוזיק טפי ליתן מטלטלין נטעון לכו ליתמי (לטעון) [לגבות] מטלטלין, והיאך יגרע כח היתומים מן המוזיק עצמו. ואמת שבהרא"ש פ"ק דצ"ק [סי' ה'] ומדכי [שם סי' א'] ושאר פוסקים משמע שדעת ר"ת דאין נריך ליתן לו מטלטלין אלא נותן לו מה שירצה או מקרקעי או מטלטלי, וכ"כ הג"י ריש פרק המוכר פירות [שם] בשם המפרשים, וכן כתבו החו"מ ריש פרק המוכר פירות [צ"ב ע"ב ד"ה א'] וריש צ"ק [ט' ע"א ד"ה רב הונא] ופרק הפרה דף מ"ו ריש ע"ב [ד"ה ה"ג] בשם ר"ת, ומשמע שם שר"ת מפרש דהא דקאמרינן בש"ס צ"ק [דף ט' ע"א] רב הונא אמר או כסף או מיטב, דהיינו שהרשות בידו ליתן לו איזו שירצה. אבל לדעת הרמב"ם ז"ל לפרש או כסף או מיטב, או דיו על כסף היכא דאית ליה מטלטלי, או דיו במיטב גבי קרקע היכא דלית ליה מטלטלי, וזהו דכסף לא קי"ל כרב הונא אלא אפילו סובין מיטב נינהו. וכן מוכח להדיא מדברי בעל התרומות ריש שער ד' [ח"א ס"ב], ומבואר שם כן להדיא גם כן דעת רבינו חננאל, שהציא שם הך דרב הונא ומאי דשקיל וטרי התם בש"ס עליה, וכתב ע"ו וז"ל, וכתב על זה ר"ת [ב"ק שם] וז"ל, מהכא שמעינן דלא מסלקינן לצ"ח בהרעא אלא היכא דקיס לן דלית ליה וזו למיפרע מיניה כו', עכ"ל. ודלא כספר גדולי תרומה שם דף כ"ז ע"א שחמה הרבה על דברי ר"ת והיחוס צ"ע, והדבר ברור דר"ת מפרש כדפירשתי. וכן נראה להדיא מדברי ראב"ן ריש צ"ק ע"ש דף פ"ה ע"א. וכן מוכח מדברי הרמ"ה שהציא הג"י ריש צ"ק [ב' ע"א מדפי הר"ף] גבי מ"ש שכל הפוסקים פסקו הלכה כרב פפא ורב הונא צריה לרב יהושע וכתב

הרמ"ה כו', ע"ש דמוכח דס"ל להרמ"ה גם כן היכא דאית ליה למוזיק מטלטלין וקרקע כפיין ליה למיטב מטלטלין כמו גבי צע"ת. וכן משמע פשט דברי הטור [סעיף א'] דדין הוא לגבות מהמטלטלין אפילו צע"כ של מוזיק וכמ"ש צ"י. והיינו שכתב גם כן מיד אחר כך [בסעיף ג'] דאם מת המוזיק מגבין מן הקרקעות של היתומים ולא מן המטלטלין לדינא דש"ס, ואי היחה הצריחה ציד המוזיק, אמאי כשמת יגרע כח היתומים וכמו שכתבתי לעיל. והב"ם [סעיף א'] כתב דעד כלן לא קאמר הרא"ש [שם] הכי אלא בצעל חוב, אבל צניקין אין הניזק יכול לכופו לגבות מהמטלטלין אם רואה ליתן לו קרקע, וכן דעת הטור ודלא ככ"י, אלא יד המוזיק על העליונה, וכן מפורש בדברי הרב המגיד ריש פ"א דחובל וצפ"ח דהלכות נזקי ממונ, עכ"ל. ולפע"ד נראה כמ"ש הב"י, ואף שלכאורה משמע צהרא"ש דכתב כן דוקא בצע"ת, מ"מ נראה דהא דכתב כן בצע"ת היינו אפילו לר"ת, אבל למה שכתב הרא"ש שם דדברי רב אלפס [שם ב' ע"א מדפי הר"ף] עיקר, הרי רב אלפס לא כתב שהצריחה ציד המוזיק. וגם נראה כיון דלרב אלפס אפילו יש לו מעות יכול לטקו בצופין, א"כ הא דכתב קרא [שמות כ"א ל"ד] ישיב לרבות שזה כסף, היינו דגלי לן קרא דעיקר גביה על המטלטלין הוא, א"כ לא מסתברא שחאה הצריחה ציד המוזיק כיון דגלי לן קרא דעיקר גביה במטלטלין הוא אפילו אית ליה כסף. גם מ"ש הב"ם דעת הרב המגיד ליתא וכמ"ש לקמן. ועוד נ"ל כן עיקר ממאי דגרסינן בש"ס פ"ק דצ"ק [דף י"ד ע"ב] על פסקא דשזה כסף, רמי ליה רב יהודה בר חנינא לרב הונא צריה לרב יהושע תנא שזה כסף כקמ"ל מלמד שאין צית דין נוקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות, והתניא ישיב לרבות שזה כסף ואפילו סובין, הכא צמאי עסקינן צתמי, ע"כ, ומייתי לה הר"ף [שם ו' ע"א מדפי הר"ף], אלמא דמעיקרא ס"ד דצ"ד נוקקין לקרקע ומסיק דנוקקין לגבות מטלטלי. ואין ספק שמכאן הוציא הרמב"ם [המובא בציונים אות א'] את דבריו, והיינו שכתב כשצית דין נוקקין כו', כתב לטעון נוקקין כלשון הש"ס שהוציא משם דבריו,

טורי זהב

סימן תימא סעיף א'. גובין מהמטלטלין. בסמ"ע [סק"א] כתב שיש לו הוכחה מהגמ' דכאן לא דמי למלוה, וכתב לפרש גם דברי הטור [סעיף

ביאור הגר"א

ב. ואם לא כו'. כמ"ש שם ז' ב' כל מילי כו' צר כו'.

באר היטב

ב. תחלה. כתב הסמ"ע [סק"א] דהיינו משום דמסתמא ניחא למוזיק לשלם במטלטלין מבקרקעות, ולימדו דאף אם אין המוזיק לפנינו גובין לו ממטלטלין, אבל ודאי אם המוזיק שלחו ערוך השלם <מהזורת פריעדמאן > - כט חו"מ י' שנט - תכזו / קארו, יוסף בן אפרים {עמוד 216} [726077] הודפס מאתר אוצר החכמה

בבא קמא דף ט

קצו

שפתי כהן

חשן משפט תיב הלכות נזקי ממונ

שפתי כהן

וכן כחזק הרב המגיד להדיא בפ"ח מהלכות נזקי ממונ [שם] ו"ל, כשצ"ד נזקין כו', מצויר פ"ק בסוגיא על פסקא דשוחה כסף, וכן למעלה באותו פרק ו' ע"ב] מהלכות אמוראין, ופסק רבין כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע, וכן דעת ההלכות [שם ב' ע"א מדפי הרי"ף], עכ"ל.

נע"מ, א"כ מסתבר דנע"מ דיהיה ליה זוזי נרין למיפרע ליה זוזי, אכל כהא שיננה תחילה מן מטלטלין נע"כ של הציב אין סכנה לחלק בין נע"מ למזיק, ודוק: א. ואפילו שיש לו כסף יבול לפסקו בסובין. כלומר, אפילו יש לו מעות, אין נרין ליתן לו מעות, וזמן לו מהפחות שבמטלטלין, משא"כ נע"מ לעיל סימן

ודבריו צריכים. וליכא למימר דמעיקרא ס"ד נזקין לקרקע ואין נזקין למטלטלין כלל אפילו אין לו קרקע, וכן משמע לכאורה מפירוט רש"י [שם י"ד ע"ב ד"ה מלמד] שכחזק אין צ"ד נזקין ליפרע מן המזיק אלא"כ יש לו קרקע כו', וא"כ כי משני הכא צמתי, י"ל דנדידה כשיש לו מטלטלין לצד חייב

היו לו מטלטלים כלל או שלא היו לו מטלטלין כנגד כל הנזק גובין השאר מהקרקע המעולה שבכספי המזיק וכל זמן שימצאו מטלטלין ואפילו סובין אין נזקין לקרקע דאפילו שיש לו כסף יכול לפורעו בסובין

ק"ל [סעיף א'], והיינו כהרי"ף [ב"ק ב' ע"א מדפי הרי"ף] והרא"ש [שם פ"א סי' ה'] והרמב"ם [המובא בצינים אות א'] שפסקו כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע, ולא כר"מ [שם ט' ע"א חוס' ד"ה רב הונא], וז"ל בעל הטור צמתי הרא"ש שם [קיצור פסקי הרא"ש פ"א סי'

ליתן לו, אכל אה"כ אם יש לו מטלטלין וקרקע הצריכה צד המזיק, היאך נאמר דקס"ד מעיקרא אפילו יהיה לו מטלטלין לא יטורף לשלם לו כלום אם אין לו קרקע, וכי נשכח שלם יהיה לו קרקע יפטר מלשלם. ועוד, דא"כ לא שבתחיי לכל צריה דכל מי שלא יהיה לו קרקע יזיק לצריה מה שירצה ויפטר מלשלם. ועוד, דהא לעיל [בדף ט' ע"א] אהא דקאמר רב הונא ישיב אפילו סובין, מיירי דלית ליה אלא סובין, פריך אי דלית ליה פשיטא, ומשני מהו דמימא אמרינן ליה זיל וטרה זוזן קמ"ל, אלמא דאזני עולה על הדעת כלל דכשאין לו רק סובין שלא יטורף לשלם לו סובין. אלא ודאי דמעיקרא סבר דבית דין נזקין לגבות מן הקרקע נע"כ של מזיק, דשוחה כסף היינו קרקע, ומסיק דבית דין נזקין לגבות מהמטלטלים נע"כ של מזיק דשוחה כסף היינו מטלטלין. ודקדקתי היטב בסוגיא זו לפרשה דזרכים אחרים והתבוננתי שאי אפשר לפרשה כי אם כמו שכתבתי אם לא ע"פ דוחק גדול, לכן העיקר כמו שכתבתי ודוק היטב. ומעתה גם מ"ש הב"ח שכן מפורש בדברי הרב המגיד ריש פ"ח מהלכות חובל ופ"ח מהלכות נזקי ממונ שיד המזיק על העליונה, ליתא, דהמעין שם בדברי הרב המגיד יראה דאדרבה יותר נראה מדברי הרב המגיד כמו שכתבתי, וגם צריש פרק א' מהלכות (מלוה) [חובל] נראה מהרב המגיד כמו שכתבתי ע"ש. ועוד נראה, כיון דנבעל חוב קי"ל לעיל סימן ק"א [סעיף ב'] דמחויב ליתן לו מטלטלין כשיש לו ואין נרין המלוה ליקח קרקע, א"כ למה נימא דנזקין שאני, דהא אדרבה נזקין עדיפי דגובה מהעליות. ואף שיש לחלק כמו היכא דיש לו מעות דאין נרין המזיק ליתן לו מעות ונמנאל המזיק עדיף צוה מלוה, היינו משום דגלי לן קרא גצי מזיק ישיב אפילו סובין ולא גלי לן הכי גצי

ה' דלית הלכתא כר"מ, וקאי אנוזקין, ודלא כצ"י לעיל ריש סימן ק"א שכחזק שמ"ש צמתי הרא"ש הוא כשגבה, דליתא, דהמעין שם יראה להדיא דקאי אנוזקין, רק שיש שם קנת ט"ס צמתיים שלפנינו כנראה לכל מעיין נזקל, והדבר צרור כמו שהוא צנוסחת הרמזים הישנים וכמו שהביא בספר מעדני מלך [פלפולא חריפתא] צמתיים שם [אות ה' ע"ש]. אך מ"ש הרא"ש שם ונראה דברי רב אלפס עיקר, דרב כהנא תלמידו דרבא דבתראה הוא סבר כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע, דאמר לקמן ג' ע"ב] אמר ליה רב כהנא לרבא טעמא דכתב רחמנא [שמות כ"א ל"ו] והמת יהיה לו, הא לאו הכי הו"ל נבילה דמזיק הוי, השתא אי אית ליה לדידה יהיב ליה דאמר מר ישיב [שם ל"ד] לרבוא שיה כסף אפילו סובין, נבילה דידיה מיבעיא, ואם איתא דלרב הונא לימא ליה דאליטורין קרא היכא דאית ליה כסף או מיטב, עכ"ל. לא ירדתי לטורף דעמו, דלא מלינו צושו מקום דרב כהנא היה תלמידו דרבא, אלא משמע צמתי דוכמי דרב כהנא היה תלמידו דרב, וכדאיתא נמי בצרף אחד דיני ממונות [בסנהדרין] דף ל"ו ריש ע"ב] כי קאמר רב כגון [ר"ב] כהנא ורב אסי לגמריה דרב הו צריכי כו', וכן צמתי דוכמי, וכן הוא לקמן בכל ספרי הש"ס [וב"ק] סוף דף י"א א"ל רב כהנא לרב טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו כו'. ואין ספק שנוסחת מוטעית נודמנה להרא"ש צכאן צש"ס*. ועוד קשה לי על הרא"ש, הא רב פפא ורב הונא צריה דרב יהושע הו צמתי טפי מרבא, וחו עיקר הטעם שפסק הרי"ף כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע דצמתי גינהו ואין נרין טעם יומר. (דמ"ש) [ומ"ש] הרא"ש מתחילה דעת ר"מ דרב פפא ורב הונא צריה דרב יהושע לא פליגי ארב הונא, ודאי דמתא מהא דקאמר רב כהנא לרב טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה

טורי זהב

דאישתמיטתיה דברי הנ"י ריש ב"ק [ב' ע"א מדפי הרי"ף] בשם הרמ"ה דהא דמצי המזיק ליתבי סובין היינו דלית ליה זוזי, אבל אי אית ליה זוזי לא מצי לסלק אלא בזוזי הוינן לבעיח כו', וכן יראה אי אית ליה מטלטלין וארעא לא מצי יהיב ליה ארעא כו', עכ"ל. ואי אית ליה הוכחה לבעל הסמ"ע מן התלמוד מאי עביד ליה הרמ"ה, ונהי דלא קי"ל כהרמ"ה בענין אם יש לו זוזי דלא צריך ליתן לו כמ"ש כאן אלא

ביאור הגר"א

ג. ואפילו שיש כו'. עיין מ"ש נסימן שצ"ד סעיף ה' [סקי"ב]: (ליקוט) ואפילו שיש לו כו'. דלא כרב הונא [שם ט' ע"א] דס"ל דוקא אם אין לו קרקעות ולא כסף, ולא כר"מ [בתוס' שם ד"ה רב הונא] שפסק כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע צמתי, וכן פסק הרא"ש [שם], וכחזק דרב כהנא שם י' ב' ג"כ כווחייהו ס"ל, דל"כ מאי פריך, ד"ל דקמ"ל אפילו אית ליה כסף או מיטב (ע"כ):

פתחי תשובה

סימן תיט סעיף א' א. מהקרקע המעולה שבכספי המזיק. עיין בחידושי הגאון רע"ק איגור וצ"ל בגיטין מ"ח ע"ב [ד"ה המוציא] שכתב דנראה לו דהיינו אותן נכסים שהיה לו בשעה שהזיק דתל החיוב לשלם ממיטב שלו, אבל למה שקינה אחר שהזיק קודם העמדה ברין, אף דצריך לשלם מהם בתורת מיניה כו' [כדאיתא בב"ב דף קנ"ז ע"א], מ"מ ליכא עלייהו דין תשלומי מיטב כו', ומסיים דצ"ע לדינא ע"ש:

חידושי רעק"א

סימן תיט ש"ך סק"ג. לא ירדתי לטורף דעתו דלא מצוינו בשום מקום דרב כהנא היה תלמידו דרבא אלא משמע בכמה דוכמי רוב כהנא היה תלמידו דרב. נ"ב, עיין צמורת חיים ובכ"י ע"ב ד"ה הכי גיטין] וצמתיים מלובלין [שם ד"ה אחר] וצמתיים סוף [שם ד"ה א"ל] דכתב (מרי דרב) [ונו"י רב] כהנא הו, אחד צמתי רב ואחד צמתי רבא, דל"כ קשה רב

ב. לטון הטור סעיף א', ממימרא דרב פפא ורב הונא הנזכר לעיל.

ה' דלית הלכתא כר"מ, וקאי אנוזקין, ודלא כצ"י לעיל ריש סימן ק"א שכחזק שמ"ש צמתי הרא"ש הוא כשגבה, דליתא, דהמעין שם יראה להדיא דקאי אנוזקין, רק שיש שם קנת ט"ס צמתיים שלפנינו כנראה לכל מעיין נזקל, והדבר צרור כמו שהוא צנוסחת הרמזים הישנים וכמו שהביא בספר מעדני מלך [פלפולא חריפתא] צמתיים שם [אות ה' ע"ש]. אך מ"ש הרא"ש שם ונראה דברי רב אלפס עיקר, דרב כהנא תלמידו דרבא דבתראה הוא סבר כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע, דאמר לקמן ג' ע"ב] אמר ליה רב כהנא לרבא טעמא דכתב רחמנא [שמות כ"א ל"ו] והמת יהיה לו, הא לאו הכי הו"ל נבילה דמזיק הוי, השתא אי אית ליה לדידה יהיב ליה דאמר מר ישיב [שם ל"ד] לרבוא שיה כסף אפילו סובין, נבילה דידיה מיבעיא, ואם איתא דלרב הונא לימא ליה דאליטורין קרא היכא דאית ליה כסף או מיטב, עכ"ל. לא ירדתי לטורף דעמו, דלא מלינו צושו מקום דרב כהנא היה תלמידו דרבא, אלא משמע צמתי דוכמי דרב כהנא היה תלמידו דרב, וכדאיתא נמי בצרף אחד דיני ממונות [בסנהדרין] דף ל"ו ריש ע"ב] כי קאמר רב כגון [ר"ב] כהנא ורב אסי לגמריה דרב הו צריכי כו', וכן צמתי דוכמי, וכן הוא לקמן בכל ספרי הש"ס [וב"ק] סוף דף י"א א"ל רב כהנא לרב טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו כו'. ואין ספק שנוסחת מוטעית נודמנה להרא"ש צכאן צש"ס*. ועוד קשה לי על הרא"ש, הא רב פפא ורב הונא צריה דרב יהושע הו צמתי טפי מרבא, וחו עיקר הטעם שפסק הרי"ף כרז פפא ורב הונא צריה דרב יהושע דצמתי גינהו ואין נרין טעם יומר. (דמ"ש) [ומ"ש] הרא"ש מתחילה דעת ר"מ דרב פפא ורב הונא צריה דרב יהושע לא פליגי ארב הונא, ודאי דמתא מהא דקאמר רב כהנא לרב טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה

באר היטב

גילה דעתו דליחא ליה טפי צמתיים וזוהי לשלם לו בקרקעות והזיק רובה דוקא מטלטלין, יד המזיק על העליונה, ולא דמי למלוה וזהו כו'. והש"ך [סק"ב] השיג עליו דאין סכנה לחלק ענין זה בין נע"מ למזיק, וכחזק דכן דעת הרב פוסקים וכן עיקר, ע"ש באריכות: ג. כסף. פירש הש"ך [סק"ג] דר"ל אפילו יש לו מעות א"כ ליתן לו מעות וזמן לו מהפחות שבמטלטליים, משא"כ נע"מ לעיל סימן ק"א כו', וכן עיקר. מיהו היכא דהמזיק רוצה לטלקו צמעות, ודאי אין נרין ליתן לו מטלטלי או קרקעות שלו, ופשיטא הוא, עכ"ל:

דגול מרבבה

סימן תיט ש"ך סק"ג. אלא משמע בכמה דוכמי רוב כהנא. נע"מ, ועיין בקדושין דף ס"ה ע"ב אמר ליה רב אסי לרב כהנא, הכי שיהיה רב כהנא צמתי רב אסי ומלמך שם עס רב פפא:

בבא קמא דף ט

מאירת עינים

חשן משפט תימ הלכות נזקי ממון

קצו

שפתי כהן

לו כו' דל"כ לא הוה פריך מידי, דקרא מיירי היכא דלית ליה כסף. וגם נמוק' פרק הפרה דף מ"ז ריש ע"ג [ד"ה הי"ג] ושאר פוסקים מצאנו דלף ר"ת ס"ל דפליגי. וגם מ"ש הרא"ש דהטעם ר"ת הוא כיון דהט"ס קצת לדבר הוה נאמרה תשיב ליה עיקר, אף שיכול להיות

שדעת ר"ת כן, מ"מ אין ראיה כל כך מזה וק"ל. וכבר האריך מהרש"ל [ביש"ש] פ"ק דצ"ק סי' כ"א צוה להוכיח דק"ל כדכ פפ"א וזכ הוה צריה דרב יהושע, וכן כתב צננוקי יוסף [שם ב' ע"א מדפי הר"ף] שכן פסקו כל המפרשים ז"ל, וכן עיקר. אך כתב צננוקי יוסף שם שכתב הרמ"ה ז"ל דהא דמני יהיב ליה אפילו סובין, הני מילי היכא דלית ליה למזיק וזו כו', וע"ש בגליון האלפסי של מהר"מ מטיקאטון [יחודשי אנשי שם אה"ד] שסמיה על זה דהא לרב פפ"א וזכ הוה צריה דר"י אפילו אית ליה כסף יכול לסלקו צננוקי. ולי נראה שדעת הרמ"ה דכסף שאני, וכן מדוקדק בלשונו שם ע"ש. אך דעם כל הפוסקים מצאנו דכסף היינו וזו

ואפילו אית ליה וזו יכול לסלקו צננוקי, והכי מוכח נמי מהך דל"ל רב כהנא לרב טעמא דכתב רמנא והמת יהיה לו כו', ואם איתא דהיכא דלית ליה וזו לר"ך לסלקו צווי, לא הוה פריך מידי, דדילמא קרא אירי דלית ליה וזו, אלא ודאי כסף היינו וזו כמו אם כסף תלוה [שם כ"ב כ"ד], וכן עיקר. מיהו היכא דהמוק רואה לסלקו צננוקי, ודאי אין לר"ך ליתן לו מטלטלי או קרקעות שלו, ופשוט הוא: [סעיף ב' ד] צריך ציתנה ד' בפי מ"ה כו'. והעיר שזן חולק על זה, ועיין בספר מגדל דוד ובסמ"ע ס"ק ד' מה שהשיגו עליו, ואין דברייהם מוכרחים ודברי העיר שזן יותר נכונים. ומהרש"ל [ביש"ש] פ"ק דצ"ק סי' י"א חולק בכל הסעיף וכתב דהניק לעולם גובה מעידים המזיק אפילו עידי עידי שהוא רואה מאחר שדינו ממיטב, ומכל מקום לפי ראות עיני דיינים, שאם יראו שזאת טובה לניק וזאת טובה למזיק וכו' בכלל ועשיית הישר והטוב [דברים ו' י"ח] כו', וע"ש [קש"ב]:

דנומן לו מהכסף כולל דהשחא, משום דלא שייך צננוקי כיוקרא דלוקמיה וזולא דהשחא דכל הומניס שויס דדמי שווי דהכסף, משא"כ צננוקי שצמי הקץ שהן עומדין לזרוע ולאכול מהן פירות הן יקריס טפי מכשהן צמי הגשמים, וכמנאר צו"ד סימן רנ"ג [סעיף ג] ע"ש:

בן כמו שיכול למוכרה מיד כו'. עיין לעיל סימן ק"א [סוף ב"י] וק"ג [סוף] מה שכתבתי בצמ"א זה: [ג] מעידית שבנכסי המזיק. דלמזיק [שמות כ"ב ד] מיטב שדכו ישלם, ודכשין [ב"ק ו' ע"ב] דהא"ך דמשלם, דהיינו המזיק: [סעיף ב' ד] כפי ששורה עתה. וכ"כ הטור

דכל מטלטלי מיטב גינהו יושמין אותה [כמו שיכול למוכרה מיד ובמקומו וכשמשלם מהקרקע אפילו היתה זבורית של מזיק טובה כעידית של נזק אינו מקבל ממנו אלא מגבין לו [מעידית שבנכסי המזיק].

ב"ה אם יש למזיק שני עידי אין הנזק יכול לומר לו תן לי מעידית פלוני אלא תלוי ברצון המזיק לתת לו אי זו שירצה אבל אם המזיק חפץ לתת לו העידית שבקש אלא שהיא עתה בזול וממתין עד שתתיקר ואומר אם תרצה אותה קח אותה כפי מה שהיא עתידה להתיקר אין שומעין לו אלא צריך ליתנה לו [כפי מה ששורה עתה].

דשחא. ולא כעיר שזן דכתב דברי המחבר וכתב עליהן ז"ל, וז"ל דלא נאמרו דברים הללו אלא כשיש למזיק עידי ובינויים ואומר הניק תן לי בינויים טפי פורחא כו', עד אצל צננוקי עידי אפילו אם המזיק גילה דעתו שאינו רואה להעמיד צדו אחר עידי שבקש הניק, א"ל ליתן לו כולל דהשחא, דמאי שזן זה מכשיש צדו כסף וסובין דלמרינן צננוקי א' דיכול ליתן לו סובין משום דמטלטלין כל מילי מיטב הוא ויכול ליתן איהו שירצה, ה"ל הוה שניה מיטב הוא ויכול ליתן לו איהו שירצה, ומהחמימה שהטור גם מהר"ק ז"ל צו"ע לא דקדקו צוה וז"ע, עכ"ל עיר שזן. ומהחמימה דלפי פירושם ה"ל להקשות דברי הטור (והמחבר) אהדדי מכאן למ"ש צננוקי ק"ב ה"ל. ועוד, מאי מייית ראייה מכסף וסובין, הלא יש לומר דכמו שהן מחולקין יש לו שני מיני עידי כתבו דהרש"ם צדו ליתן איהו שירצה, ואפ"ה כתבו דכגילה דעתו שאינו מבקש להעמיד הטובה יותר לפניו צריך ליתנו לו כולל דהשחא, א"כ גם צננוקי וסובין נאמר כן. גם י"ל דמשו"ה לא אמרו צדדיה צננוקי וסובין דאם גילה דעתו כו' דנומן לו מהכסף כולל דהשחא, משום דלא שייך צננוקי כיוקרא דלוקמיה וזולא דהשחא דכל הומניס שויס דדמי שווי דהכסף, משא"כ צננוקי שצמי הקץ שהן עומדין לזרוע ולאכול מהן פירות הן יקריס טפי מכשהן צמי הגשמים, וכמנאר צו"ד סימן רנ"ג [סעיף ג] ע"ש:

מורי זהב

סעיף ב'. כפי מה ששורה עתה כו'. תמיהא לי הא מילתא טובא דבמקור דהאי דינא לא נראה כן, הגם שזהו מדעת הרא"ש אעפ"כ תורה היא וללמוד אני צריך. איתא בריש ב"ק נ' ע"ב גבי נזיקין דיניה בעידית, [ואין] א"ל איהו הב לי בינונית טפי פורחא, א"ל אי שקלית כדינך שקול כי השתא, ואי לא, שקול כיוקרא דלוקמיה. פירש רש"י [ד"ה ואי א"ל] דקמ"ל קרא (דכ"י) ישיב [שמות כ"א ל"ד] לרבות אפילו סובין, דאי בעי למשקל בינונית של מזיק וניתחא ליה בה, שקול כיוקרא דלוקמיה דהא שוה כסף הוא [כ"ג ב"ב], ולהכי איצטרך לומר דאייקר, דאי אין סופה לייקר קרא למאי אתי, פשיטא דאי בעי נזק למשקל בינונית שקיל בע"כ של מוזיק, שאפילו בעידית יפה כחו ק"ו בבינונית, אלא להכי אתי קרא דשקיל כיוקרא דלוקמיה. מתקיף לה רב אחא בר יעקב אי"ה הורעת כחו של נזיקין אצל בינונית וזיבורית, דרתמנא אמר ממיטב ואת אמרת

באר הגולה

ג. שם [בסוד], כ"כ הרא"ש שם צננוקי לענין צע"ח דלא תנעל דלת צפני לוי, וע"ג דליכא האי טעמא צננוקי, ס"ל לרבינו דלא פלוג רבנן ציניו לענין זה. ד. צרימא שם דף ו' ע"ב וכו' וכו' וכו' דרב אחא בר יעקב, ופסקו הפוסקים כר' עקיבא דלהלכה כר' עקיבא משמרו. סעיף ב' ה. שם [בסוד] סעיף ב', כ"כ הרא"ש שם צננוקי [ב"ק פ"א סי' ב']. ה. שם [בסוד] ושם [ברא"ש] צננוקי, מהא דפריך ליה רב אחא בר יעקב אם כן הורע כמן של נזיקין, שם דף ו' ע"ב.

באר היטב

סעיף ב' ה. ששורה עתה. והעיר שזן חולק ע"ו, ועיין בספר מגדל דוד ובסמ"ע ס"ק ד' מה שהשיגו עליו, ואין דברייהם מוכרחים ודברי הע"ש יותר נכונים. ומהרש"ל פ"ק דצ"ק סי' י"א חולק בכל הסעיף וכתב דהניק לעולם גובה מעידים המזיק אפילו עידי עידי שהוא רואה מאחר שדינו ממיטב, ומכל מקום לפי ראות עיני דיינים, שאם יראו שזאת טובה לניק וזאת טובה למזיק וכו' בכלל ועשיית הישר והטוב [דברים ו' י"ח] כו', וע"ש [קש"ב]:

מבינונית וזיבורית נמי לא, אלא אמר רב אחא אי איכא לדמויי לבע"ח מדמינן ליה, בע"ח דיניה בבינונית, ואי א"ל הב לי זיבורית טפי פורחא א"ל אי שקלת כדינך שקול כי השתא ואי לא שקול כיוקרא דלוקמיה, מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא א"כ נעלת דלת בפני לוי, דא"ל אילו הוה לי זוזי הוי שקלי כי השתא השתא דזוזאי גבך אשקול כיוקרא דלוקמיה, אלא כו'. וכתב הרא"ש [שם פ"א סי' ב'] דלא אמרינן א"כ הורעת כחן אצל בינונית כו', אלא דוקא באומר לו אי בעית למשקל בינונית שקול כדלוקמיה, דכיון דגלי דעתיה לתתה לו אם ירצה לקחת כיוקרא כו', אבל אם אמר קרקע זו חביבה עלי ואינו רוצה ליתנה לך כלל לא כייפינן ליה כו', כמו אם יש לו כמה קרקעות עידיית יתן לו איהו שירצה ולא יוכל לומר קרקע זו אני חפץ כו', וכן בע"ח אי א"ל שקול כיוקרא דלוקמיה זיבורית טפי בעי למיתב ליה כזולא דהשתא

ביאר הגר"א
ה. ושמין כו'. כמ"ש צננוקי ק"א סעיף ט': סעיף ב' ה. אם יש כו'. כמ"ש צננוקי ק"ב סעיף ז': ה. (ליקוט) אבל אם כו'. טור [סעיף ב'] וכשיטת הרא"ש [ב"ק פ"א סי' ב'] דליתו יכול לכופו גם צננוקי וזיבורית, ומה שפריך [שם ד' ע"ב] א"כ הורעת כו' צננוקי, וא"כ ה"ה לבי עידי, ועיין רא"ש שם, ועיין לעיל סימן ק"ב סעיף ז' [ובבהגרי"א שם סק"ב] (ע"כ):

סעיף ב' ה. ששורה עתה. והעיר שזן חולק ע"ו, ועיין בספר מגדל דוד ובסמ"ע ס"ק ד' מה שהשיגו עליו, ואין דברייהם מוכרחים ודברי הע"ש יותר נכונים. ומהרש"ל פ"ק דצ"ק סי' י"א חולק בכל הסעיף וכתב דהניק לעולם גובה מעידים המזיק אפילו עידי עידי שהוא רואה מאחר שדינו ממיטב, ומכל מקום לפי ראות עיני דיינים, שאם יראו שזאת טובה לניק וזאת טובה למזיק וכו' בכלל ועשיית הישר והטוב [דברים ו' י"ח] כו', וע"ש [קש"ב]:

קכו

חתם

תצוה

סופר

המדבר ולא כשכינה מתוך גרונו ע"כ אמר ואחכ תלוב ולא אחי מתוך גרונו. [תלדי"ק].

שמן זית זך, כי שלי"ה גמטרי' ר"ת שד"י, וצפי' תרומה כי זכב זה צבל רישא דהבבא, כסף מזוי הכסף נתון לך, נחשת יון כאשר פתר דניאל במחזה הללם, ותכלת וארגמן תולעת שני ושש ועזים ועורות חלים מאלמים היא חיי הרביעי' אמתני והקיפא אדום, ושמן הם המשיהי' צבי"א ואצני שהם ומלואי' הוא אצן ישראל, עוד כי צש"ה כי שד"י ר"ת שלמה דוד ישן, ואחרי הולעת האלו אי"ש צפרשה זו דקאי אשמן דמרמז אהמשיהי' ע"כ רמז ר"ת שמן זית זך שד"י שם הקדוש הזה השורה על שלמה דוד ישן, נר יהו"ד גמטרי' עור היינו כחוני עור שמתהפך לאו"ר והיינו מאו"ר להעלות נר תמיד. [תקפ"ט].

זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד מ"ו בהפלאה דקדק זית לשון יחיד ה"ל למימר זיתים, ותי' צי תירועים לתי' אי קאי אפירי יהודי' ולתי' צי קאי אהילן זית ע"ש וי"ל דלפי האמור שליבי כתובות צברכתו של אי"ו ע"ש אי"כ מפירי אי של זית יספיק להדליק כל נרות המנורה לילה אי אי"כ יולדק שפיר זית לשון יחיד אפירי אי, ולפי מאחז"ל צפי צמה מדליקוי' [ל:]. עתודה אי"ו שחוליה פירות בכל יום, אי"כ אם הוליה שמן זית מזאת הפרי ללורך היום, שוב למחר כבר הוליה האילן פרי אחר במקומה של זה כיוצא בו וכן לעולם בכל יום גמלא מאילן זית אי סגי להעלות נר תמיד. [תקפ"ט].

מחור לפרכת העדות וגוי מערב עד בקר. אחז"ל [שבת כ"ג:] וכי לאורה הוא לריך וכי פ"י ח"ו על הכהנים קאי שבזכות אהרן ה"י עמוד אש המאיר להם ע"ש, וי"ל במשכן שלא ה"י חלונות היו לריכים לאור ציום, אך צלילה לא ה"י זמן עבודה וא"כ כיון שהדליקו רק מערב עד בקר ולא ציום ש"מ שלא ה"י ללורך אורה הלא העמוד ה"י מאיר להם, אך שמה יאמרו הא גם ציום עכ"פ ה"י שם נר מערבי שה"י דולק אי"כ פשיטא מוכח דשכינה שורה צישראל דברי לא ה"י נותני' בו שמן יותר ואפ"ה דלק ציום. [תקפ"ט].

ויקח חליך שמן זית זך כי מ"ו בהפלאה ז"ל לכן לא כתי' שמן זיתים כי ה"י הזיתים טמאים וכחטו אותם אחת אחת פחות מכביצה כדאיתא פי' כל שעה ל"ג ע"צ ע"ש, וי"ל הא דלא עשו כן חשמונאים והיו יכולים להדליק צלי נס וכדאי' שם טמא מה שסחטו זיתים וענבים ע"ש וי"ל שם ה"י כל הכלים עמאים עומאת מה ויולדק יותר לרמזים [ה"י ע"מ פ"ב] דכל כלי הרי הוא בכלל חרב הרי הוא כחלל וטמא עומאת ז' ולהתוסי' י"ל ס"ל כמ"ש

הר"ן שה"י מהלך ד' יום להגיע למקום השמן צהליכה ודי' בחזרה וק"ל. [תקל"א].

ויקח חליך שמן זית זך וגוי דקדק מ"ו בהפלאה אומרו שמן זית ולא זיתים, לפע"ד כמו שבזכות כהנים הדליקים נעשה גם ודלק נר מערבי כל היום, ה"י בזכות מרע"ה כי רב צז' ימי המלואה שה"י הוא משמש צכהונה הוליה עפה אי מזית אי וצפרו כל הנרות תמיד כל אותן ז' הימים, והיינו ויקחו חליך דייקא שמן זית זך שהוא עפה רחשונה מזית אי ויהי' בו די להעלות נר תמיד כל ז' ימי המלואים ושוב אמר מחור לפרכת העדות יערוך אותו אהרן וצניו והם יעריכו רק מערב עד בקר ולא יותר ורמז צמ"ש בעדות על נר מערבי שהוא עדות לישראל שבו נעשה גם גם לאהרן שדלק כל היום צשמן כמדת חזרותיה. [תקל"ג].

מערב עד בקר. אחז"ל [מנחות פ"ט.] שיצרו חלו לוג ללילות טבת הארוכים שהוא ששה עשר שעות נמלא נעשה גם צנר מערבי שדלק כ"ד שעות שהוא שלישי מלצר רמז למשאחז"ל [צ"ק ע:]. הידור מלוח עד שלישי צמלוח וצפי' ש"ס שלישי מלוג או מלצר ולא איפשטא ולחומר. [תקל"ג].

ואתה הקרב חליך את אהרן אחיך וגוי מתוך צ"י לכהנו לי וגוי ועשית צגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, ג"ל עפ"י מ"ש רמז"ן דע"ד הפשט לכבוד ולתפארת להתפאר בהם כמלך צגדוד כי הם כולם צגדי מלכות לא ילצשם כי אם מלך ולא הדיוט ע"ש צביאור, ולכאורה אין נכון לעשות כן נהי דאין לבוא צשער המלך צלבוש שק אצל ג"כ אל תסודר לפני מלך לבוא לפניו צלבושי מלכות, לולי דקיי"צ הגי' כהני שלוחי דרחמנא נינהו והקצ"ה שולח את הכהן להביא לפניו הראוי לו יתי' ממנו ועבד מלך מלך כציוול, והיינו דקאמר ואחכ הקרב את אהרן אחיך מתוך צ"י שלא יהי' שלוחם של ישראל אלא לקדשו לכהנו לי דייקא והוא שלוחא דידי ע"כ ועשית לו צגדי קדש לכבוד ולתפארת כמלך. [תקי"ד].

ואתה הקרב חליך את אהרן אחיך ואת צניו אתו וגוי אהרן נדב ואביבו אלעזר ואיתמר צני אהרן ועשית צגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, ולא הזכיר צגדי צניו אי"כ צניו למאי אחי צקרא קמא אלא רמז ליהושע צן יהולדק כהן גדול שנשאו צניו נשים נכריות וה"י צגדיו צגדי לואים ר"ל ע"י מעשי צניו, ע"כ אמר הקרב חליך אהרן עם צניו ג"כ ואז יהי' צגדי קודש לו לכבוד ולתפארת ולא צגדי לואי' ח"ו אלא והלבש אותו מחלואת. [תקל"א].

מ"ס שבת פי' צמה מדליקין צנכרי' אי' שהיה עוצר אחריו צ"ה ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה

שקבע תחומין לשבת [כ"ר פי"א ז], (וכבר ידעת איסור תחומין בכדי להבדיל בין הקדש והחול [ליקו"ת ריש פ' בשלח]), ותשכיל מה שהקב"ה קראו ליעקב בסמוך לזה א"ל, והשי"ת יצילנו משגיאות.

ותתבונן עוד, בימי החול הנה ניתן לישראל אות תפילי"ן (בגימ' פסת"ם) היא ג"כ תק"ף לבטל כח קליפות רש"ף הנ"ל עשו איש שעי"ר, והנה חיות הקליפות הוא מן ניצוץ הקדוש א"ל אשר בתוכם, על כן יש בתפילין תיבות ת"ג מנין י"ג פעמים א"ל, היינו א"ל אח"ד (מנין י"ג) ומתישין כח אל אח"ר, וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך וכו' [דברים כח י] אלו תפילין שבראש [ברכות ו], והנה בשבת אין לנו אות תפילין במעשינו רק תפילין דמארי עלמא [שם] והקליפות בורחין לנוקבא דתהום רבא, היינו בני רשף בורחין מפני א"ל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי, הבן מאד, ותתבונן לפי זה, שלבעבור זה אומרים קדושת כתר בשבת במקום ת"ג (תרגומו של כתר) שבתתפילין, ואומרים כתר יתנו לך י"י אלקינו, ותבין לפי זה מצות קרבן מוסף שבת הוא מצוה ת"ג בתורה ואז אומרים קדושת כתר, הבן הדברים.

ד) עוד אבוא לבאר לך ענין אחר בטעם תוספת שבת, הנה כתבתי לך אשר מרן האריז"ל כתב אשר תוספת שבת יכולין להוסיף עד ל"א שעות, היינו מן חצות יום הששי עד שעה אחת בליל א' והיינו ל"א שעות, ועוד אמר [פע"ח שער השבת פכ"ד] שלא יאמרו תחינה עד חצות ליל א' כי עד חצות לילה עדיין הוא הארת שבת, ואם כן לפי זה הוה הארת שבת ל"ו שעות, יש לומר שהתוספת הזו כענין כל המצות בהידורם כענין שאמרו [ב"ק ט:] הידור מצוה עד שליש במצוה.

והנה השבת אות ועדות שמעידין על הבורא ית"ש שברא כל הנמצאים מאין ליש כששת ימים ושבת מכל מלאכתו ביום השביעי, ויברך ויקדש אותו ונתנו במתנה לישראל עם קרובו העמוסים מני בטן, ושבת איהו יומא דאורייתא (לכו"ע בשבת ניתנה תורה [שבת פו:]) יומא דנשמתא כמו"ש בזהר ומאן דנטר שבתא כאילו נטר אורייתא כולה [ח"ב מ"ז ע"א], אם כן הוי כאילו קיים ועסק בכל התורה, וכל העוסק בתורה יסורין (ומזיקין) בדילין ממנו, והיסורין הם באים מן קטרוג הקליפות הנ"ל הנקראים רשף (שהם בגימטריא רש"ף בחסרון שם א"ל משמותם והוא בהחסיר חיותם וכחם), והנה תור"ה גימטריא שמותם הנ"ל עם השם א"ל על כן התורה מבטלתן, והנה שבת הוא ככל התורה. הוא ג"כ מבטל כל הקליפות הנ"ל, על כן ביום השבת הקליפות בורחין לנוקבא דתהום רבא [זוה"ק ח"א מ"ח ע"א], על כן אומרים בשבת א"ל אדון על כל המעשים, לא"ל אשר שבת מכל המעשים, שם א"ל דייקא הבן מאד והרחב הדברים כרצונך כי הם יקרים מפנינים, וזה הוא דברי חז"ל בפסוק ואתם עדי נאם י"י ואני א"ל, כשאתם עדי (היינו בשמירת שבת שהוא עדות עלי, אז) ואני א"ל, היינו כאילו מקיימים כל התורה שיש בה מספר שם א"ל נוסף על וכו', והקליפות בורחים לנוקבא דתהום רבא ולית שולטנא אחרא בכולהו עלמין, ונשגב י"י לבדו, (הדברים האלה היו כתובים אצלנו בחיבורא קדמאה בסימן קל"א ואמרתי סימנא מילתא לבטל קליא אילן [ע"י ב"מ סא:]).

ובא"ל הדברים תשכיל טוב טעם ודעת לדברי מרן האריז"ל שמהראוי לשמור את השבת עם התוספת ל"א שעות, ותשכיל למה זכור את יום השבת מצוה ל"א בתורה כמש"ל, ותשכיל ותדע ג"כ מה שדרשו חז"ל ביעקב ויחן את פני העיר [בראשית לג יח]

ובזה ביארנו ג"כ דברי נעים זמירות ישראל בהלוליו ברוח הקדש על לעתיד, רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה וכו' לאסור מלכיהם בזיקים ונכבדיהם וכו' לעשות בהם משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו [תהלים קמט ו], הנה כל משכיל יראה שהדברים אין להם ביאור, א' מה ענין חרב פיפיות לענין לאסור מלכיהם וכו', ב' מהו הפירוש לעשות בהם משפט כתוב, והיכן כתוב, ג' מהו הסיום הדר הוא וכו', ועל פי הנ"ל מובן, דהנה ידוע אשר כלל קומת האדם נחלק לשלשה חלקים, חלק המחשבה הוא סוד בחינת חב"ד, וחלק שממנו מוצא הדיבור היינו הריאה והלב והם נגד הזרועות, וגמר כלי המעשה הם בבחינת נה"י היינו השוקים והרגלים, והנה השי"ת כאשר ציונו בירושת הארץ בראשונה להכרית כל הגוים לא תחיה כל נשמה [דברים כ טז], הנה נאמר לשם בגבורי כח העושים מלחמה וטרף זרוע אף קדקד [שם לג כ] המה שני שלישי האדם בשיעור קומתו, והנה על לעתיד אמר דוד ברוח הקודש אשר יקויים המצוה הזאת בהידור מצוה שהוא שלישי נוסף וניקח נקמותינו מן הגוים גם בשליש השלישי דהיינו לאסור מלכיהם וכו', וזהו לעשות בהם משפט כתוב, היינו הכתוב במקום אחר בשירת הים אשר שם מבואר הידור מצוה עד שלישי במצוה, וזהו הדר הוא לכל חסידיו, היינו בזה הענין יקיימו מצות הידור, כיון שהיא מצות השי"ת לעשות נקמה בגוים, הנה יחוייב בזה מצות הידור כמשפט לכל חסידיו.

ובזה יתבאר לנו ג"כ טוב טעם ודעת למנין ש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק [סוף עוקצין], הנה הרב הגדול החיד"א זלה"ה כתב בשם גדול אחד, להיות המצות הם תרי"ג וז' מצות דרבנן הרי תר"ך, ומכל מצוה נברא מלאך אחד, ומלאך הוא

(ה) זכיון שבאנו לדבר מענין זה הידור מצוה עד שלישי במצוה, נבא לבאר מהיכן נפקא לן זה מן התורה, דהנה הידור מצוה נפקא לן מפסוק זה אלי ואנוהו [שמות טו ב] התנאה לפניו במצות [שבת קלג:], היינו לעשותה בהידור מן המובחר, אבל שיעור שאמרו עד שלישי לא נדע מקומו איה, וגם מן הצורך להבין מה שייכות יש לשירת הים שיתבאר בו ענין הידור מצוה.

והנראה לבאר על פי מה דאיתא בתרגום המיוחס ליונתן בפסוק ויקח שש מאות רכב בחור ושלישים על כלו [שמות יד ז], תירגם ומוליתא תליתאה על כולהון, ולכאורה לא נודע כוונתו, והנראה לפרש על פי הירושלמי כלאים [פ"ח ה"ב] הובא בפירוש הר"ש למשניות [כלאים פ"ח מ"ב] וכן הוא במדרשים [מכילתא פ"א ז] והוא שמעולם לא היו נוהגין ליסע בעגלה רק עם סוס אחד עד שבא פרעה שהיה בימי יוסף הנהיג ליסע במרכבתו בשני סוסים, ואחר כך פרעה שרדף אחרי ישראל היה אוסר שלשה סוסים בכל מרכבה, וזהו הפירוש ושלישים על כולו, וזה ג"כ כוונת התרגום יונתן מוליתא תליתאה (היינו סוס, כענין מוליתאות של בית רבי בגמרא [שבת נב.]), ואם כן הוסיף פרעה הידור שלישי בעבירה לרדוף אחרי ישראל, והנה השי"ת לקח ממנו נקם סוס ורוכבו רמה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף, על כן שוררו לפניו זה אלי ואנוהו אתנאה לפניו במצות [מכילתא בשלח פ"ג] וממילא נשמע דהידור מצוה עד שלישי, כמו שפרעה התנאה בהידור שלישי בעבירה, והשי"ת מבחר שלשיו הטביע בים סוף, הנה מחויבים אנחנו להתנאות לפניו במצותיו בתוספת שלישי, (ממילא לפי זה נדע דפירוש שלישי בזה הוא חלק שלישי נוסף על [השנים]).

תמט פרי שער השבת פרק כ"ד עץ חיים

במ"ש לא הניח להתאבל על ירושלים כטעם האומרים שבמוצאי שבת נחרב הבית, כי עדיין תוספת קדושת שבת קיימת בבחי' נשמה, וגם אתר חצות לילה לא היה מאריך בבכיה יותר משאר לילות. (ההפרש שבין שבת לחול עיין

בהקדמה לשער א' וסוף שער א')¹ ועתה נבאר סדר האכילה ושחיה וברכת המזון, הכל באר היטיב. יקח מים כשרים לנטילה ויטול ידיו, וכוונת הנטילה נתבאר בחלק א' מזה, וכן כוונת ברכת על נטילת ידים. אחר כך יסב על שולחנו, ויקח הלחם מן השנים הנזכר לעיל, והלחם יגביהנה בין שני ידיך, ויברך המוציא, וידקדק בה' דהמוציא, כאלו הוא ב' ההי"ן. ויכוין ה' מוציא, בינה מוציאה לח"ם, ג' הויו"ת שבחג"ת דו"א כנדע, מן הארץ היא בינה. וכן ה"י תתאה שהיא המלכות, מוציאה לחם שהוא המזון שקיבלה מן הארץ היא המלכות, להשפיע לעולמות של מטה ממנה, וכבר נתבאר מזה היטיב בחלק א' מזה.

אחר כך יפרוס הפרוסה דהמוציא, ויטבול במלח, והכוונה כי ביסוד יש ג' גבורות, ג' הויות שעולים מל"ח, ונמתקים בג' הויות חסדים שעולים לח"ם, ואז מה שהיו הג' גבורות בסוד דין, הוא עתה בסוד לחם, שנתבטל המרידות.

אחר כך יאכל דהמוציא, וכאכילו יכוין, כי כשנשברו המאנין תבירין, נתקלקלו ד' בחינות, שהם דצח"ם, והיו המאנין תבירין, מנהון אתבסמו ומנהון לא אתבסמו, ואנו צריכין לברר האוכל מתוך פסולת, ומן האוכל חוזר לאברי האדם, והפסולת יוצא ממנו. וכן הענין באכילה העליונה, לברר האוכל מתוך הפסולת. והאכילה דחול כבר נתבאר לעיל, שהוא נגד היצירה, ורובה הולכת

ומעמים אין איש אחי, ר"ל מהקליפות אין איש אחי, ואדרכם באפי, ר"ת פותח את ידך, והוא שם משמות ע"ב, והוא גי' הוי"ה אדנ"י, וע"י כוונת אלו, יתכנעו הקליפות שהוא גורם שכחה, ויבא הזכירה בע"ה, ועיין ביחודים.

ממורי ז"ל: שלא למזוג כוס יין של הבדלה. ובענין הבדלה שהיו נוהגין לומר בבה"כ, היה אומר מורי ז"ל, שהוא מנהג טוב, והיה נותן ד' זווים לאנשי בה"כ שיקחו יין, כדי לזכות ולהבדיל עליהם משלו. מורי זלה"ה הזהירני מאוד שלא אשתה מים קודם הבדלה, וא"ל כי השותה מים בזמן ההוא ימות באסכרה (ס"א השותה מים בין השמשות של מ"ש שימות) אבל אם היה אוכל בשולחן בסעודה שלישית, ונמשכה סעודתו, שראוי לומר הבדלה, יכול לשתות בתוך הסעודה קודם הבדלה, ואין בכך כלום.^(א)

היה מורי ז"ל נוהג לומר אחר הבדלה, ויתן לך, כמו שנוהגין לומר במ"ש בביתו, כדי להמשיך תחלת ימי החול בפסוקי רצון וברכה. בח"ב של הזוהר משמע^(ה) שצריך לברך על נר של שבת, פי' הרח"ו ז"ל, וכן משמע מבראשית האי שרגא וכו'. דין שיטעום מן הכוס קודם שיפסק בדבר אחר. הנפש יתירה אינה הולכת לגמרי, עד אחר סעודת מ"ש, לכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינו אוכל נפש, או בתורה, עד אחר סעודה דמ"ש.

ל"א מלכים יש בקליפות שכבש יהושע, וכנגדן ל"א שעות קודש. וזה סוד א"ל מלך יושב, היינו מחצות יום ו' עד הלילה ו' שעות, ויום שבת הרי כ"ד, עם ו' הרי ל', וא' בסעודת מ"ש, שהוא סעודה דדוד מלכא, הרי ל"א. ומי שאינו מקיים סעודת דוד, ישאר קליפה א' בלי הכנעה.

הגה

הלכתא דבליל שבת אסור מן הדין מפני הקידוש של לילה. ובין השמשות דמ"ש אסור מפני האסכרה, כמ"ש בספר הליקוטים.

(א) צמח מכאן נראה שמ"ש בגמרא^(א) כל מאן דשתא מיא בין שמשייא ימות באסכרה, י"א בין השמשות דל"ש, וי"א בין השמשות דמ"ש, וכן

(ה) זהו פרשת ויקהל אות רנ"ח דפו"י דף ר"ח: הקדמת זוהר אות רנ"ו דף י"ד: ובראשית א' אות קל"ב.

(ו) שער המצוות פרשת עקב. (ז) לעיל שער הברכות פרק ה'. (א) פסחים ק"ה: